Nr. 11. HAMICPE שנה שניה.

המצפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה . . . . . 6 כתרים
לחצי שנה . . . . 3 „
לרבע . . . . 1.50 „

באשכנז:

לשנה. . . . . 7 כתרים

ביתר הארצות:

לשנה 8 כתרים — 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe"
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גרל השטח.

ברכת מז"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרים

גליון בודד 12 הלר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומי החרש, ב"א גם שם מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

קראקא, י' אדר שני הרס"ה. גליון יא Kraków, 17 Marca 1905.

פורים.

כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים.
(שמות י"ז י"ג.)

יום הפורים, החג המשמהנו יותר מכל חגי השנה, היה מעולם לאויבינו להגא. אנהנו הוגגים את גאולתנו ואת פדות נפשנו מכף צוררינו, השואפים לבלענו ולהשמידנו ועיני צוררינו בכל הדורות רואות וכבם אומר להם, כי עוד יבאו ימים, אשר ישמה ישראל גם על מפלתם הם ואיך לא יצטערו? המה מסתכלים בדברי ימי העולם והם מוצאים, כי לא רק מחשבת המן ונבלי הפרסים נהפכו לנו לטובה, כ"א כל תהבלות צוררינו ב כ ל ה ד ו ר ו ת לא הצליחו להכהיד קיומנו; הם מוצאים, כי כל כלי נוצר עלינו לא יכל לנגוע בנפשנו לרעה, כי כמה פהים הונהו לרגלינו וישברו ואנהנו נמלטנו ונצא לרוהה מאבל ליום טוב ונאמר שירה על הצלתנו ואויבינו ירגזו ויחרקו שן ויבאו לידי יאוש. אויבינו בכל דור מתאוננים עלינו, כי דתינו שונות מכל עם" ותלונותיהם תפעלנה ההפך מכונתם. על ידי העלילות והתגונות הנפרזות יפרדו היהודים עוד יותר מן העמים, לאומותם תתהזק וכח קיומם יגדל וכה יהפך ה' עלינו את קללות בלעם שבכל דור ודור לברכה ואנהנו הוגגים פורים ועיני צוררינו רואות וכלות.

מה נשתנה הג המצות, ישאלו רבים, שבו מרבים שונאינו להעליל עלינו עלילות שוא יותר מאשר בכל זמני השנה? התשובה היא, כי הג המצות היא אחר הפורים. יום הפורים הוא יום שואה ושבר לשונאי ישראל, בו המה רואים את כה ישראל הגדול והאדיר, בו המה כועסים ומתקנאים בנו הרבה ועברתם תבער בקרבם עד להשהית; ע"כ המה מתנכלים עלינו, להרע לנו באופן נורא, בהתאמצות של יאוש וזהו מקור העלילות האיומות, שעלינו לסבול בכל הג הפסה. את זאת באר לנו צוררנו בזמן הזה ערנסט ש נ י י ד ר, האנטיסמיט הגרוע והמסוכן מכל הבריו, זאת ההיה הרעה והשובבה בצורת אדם. כאשר הוכיהו הסוציאל-דימוקרטים בהדש הזה בשנה שעברה בבית מועצת הממלכה את הממשלה על מעשי השר המצביא הקשה ג ל ג ו צ י מן הלגיון העשירי בפשמישל, המכביד אכפו ביחוד על היהודים, עד שהם מואסים בהייהם ושולהים יד בנפשם, ענה שניידר, שאין לו מעולם ענין אהר לדבר עליו בגליי רק בדבר היהודים, ויאמר: אם יהליט גלגוצי, כי אין היהודים בני אדם, הצדק אתו, כי מסכת מ ג ל ה של היהודים גוזרת, כי כל מי שאינו יהודי הוא המור, כלב והזיר. שניידר הן לא ידע את התלמוד ולא ראהו והמקורות, שמהם שאב שניידר את ידיעותיו, אינם מראים דוקא על מסכת מגלה. ולמה בחר שניידר במסכת זו דוקא, להשניא על ידה את היהודים בעיני העמים? אמנם המגלה, מגלת אסתר וכל הנאמר עליה בתלמוד במסכת מגלה, המה בצנינים בעיני צוררינו. המגלה הזאת היא מנא, מנא תקל ופרסין" לצוררינו, היא הנה כתב אשמה נמרצה וגם משפט הרוץ, כלה ונהרצה להם. ובהגיע ימי הפורים ימלא המן, שבכל דור ודור, המה ויאוש, מגלת אסתר ומסכת מגלה לא יתנו לו לישון והוא מבקש לו דרך לפרוץ המתו, להניה לנפשו מעט מרגוע. במגלת אסתר נכתב זכרון בספר, כי מהה ימהה זכר כל צוררי ישראל, הקמים עליהם להכהידם וישראל יעשה היל ויזמר את המגלה על אף אויביו, הקמים בכל דור וקול קריאת המגלה תהי בעיניהם כקול תרועת אויב, כקול ענות נצחון וגבורה נגדם. ואהרי שאין צוררינו יכלים להתאונן על מגלת אסתר, אהרי שהיא קדושה גם בהכיבל שלהם — הם תולים את הקלקלה ב מ ס כ ת מגלה, ב ה ת ל מ ו ד, המהאה הקימת נגד הנצרות.

ג ם ב ש נ ה ה ז א ת ל פ נ י ה פ ו ר י ם השתמש שניידר בשעת הכשר, באספה רבה בווין, וישטן על היהודים את כל השטנה, שהשטן האגגי בימי אהשורוש ויסים, כי העולם לא ירפא מן הצרות והתקלות עד שישמידו ויהרגו ויאבדו את כל היהודים. קול מגלת אסתר כבר צלצל באזניו לפני שני שבועות ויוצא את כל רוחו. המגלה הזאת היא כמטפחת אדומה לעיני תרנגל הודי, נלאו להכיל דבריה והמה הורקים שן.

אבל לא רק אויבים פרטים כשניידר, פיקלה, קרושוואן ודרימון ירגזו בהג הפורים; גם ממלכות שלמות, כפרס החדשה ויתר הממלכות הרשעות המציקות ליהודים, תרגזנה, גם עליהן עוד תבא קללת המגלה, גם עליהן יחוגו היהודים לעתיד לבא פורים ויקראו את מגלותיהן את ה„מנא מנא תקל ופרסין". "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

פיליטון.

המן לפי שעה.

בסוויסלאָוויץ, מין עירה קטנה סמוכה לבאברויסק בליטא, שכותבים עליה בכתובות ובגטין: „דיתבא על שני נהרות" (חוץ מבארות ומעינות): על נהר בערעזא, ששמו מפרסם בכל העולם מימות נאפוליון ומלחמותיו, ועל נהר סוויסלא, הממתין עוד היום על גבור אהד, שיצא טבעו בעולם על ידו, בסוויסלאוויץ זו היה מנהג מימים קדמונים, שלא להניח שום פורים בלי שהוק-פורים וברבות הימים נעשה הדבר לא כרשות אלא כהובה, כמנהג ישראל, שאין לעבור עליו. בכל שנה היה שחוק אחר. אם שחקו בשנה אהת למשל „מכירת יוסף", שחקו בשנה השנית „עקדת יצחק" ובשנה השלישית „מלוכת שאול" וחוזר חלילה, למען לא יהיה השהוק לזרא על ה„עולם", כשיחזרו על דבר אחד בכל שנה. המשחקים כלם היו גברים. אמנם קשה היה הדבר מעט, כי ראשית עליהם לעבור על „לא ילבש גבר שמלת אשה" ושנית קשה לאיש בעל פאת-זקן, להתחפש בתור מכשפה, בעלת אוב, של „מלוכת שאול" או לזליכה אשת פוטיפר. לאיש צעיר אין קמטים בפניו, כמו להמכשפה, צריך איפא לקחת איש זקן, ומה יעשו בזקנו? היתה עת, שאנה להם המקרה איש שיבה בלי חתימת זקן, כאלו נברא לכתחלה לשחק בפורים, כתור שרה ב„עקידת יצחק" או כתור מכשפה להבדיל „במלוכת שאול". אבל גם איש בלי חתימת זקן אינו חי לעולם וכה נשארה סוויסלאוויץ בלי מכשפה ובלי שרה להבדיל וחברת המשחקים באה במבוכה.

אבל ליהודי יש עצה לכל. ואת העצה יעץ דוקא יהודי פשוט, אשר לא חשבוהו כלל בעיר, אברהם בעל-העגלה. הוא דן כך: אמת כי בתורה לא מצאנו, שידעו כבר בימי האבות מכאב-שנים, אבל גם לא מצאנו ש ל א ידעו, ומאחר ש„לא ראינו" אינו ראיה, הלא אפשר שידעו. ואם כן נוכל לקהת איש שיבה, אפילו אם יהיה לו זקן ארוך ונגוח, שסבלה שרה אמנו כאב-שנים בשעת מעשה, ותכרך את פניה במטפחת. אין זה נאה אמנם, אבל מה לעשות? — תינה „עקידת יצהק", ב„מלוכת שאול" מה לעשות? זאת איני מבין כלל, אמר אברהם בעל-העגלה, אם יכלה שרה אמנו עליה השלום לסבול כאב שנים, המכשפה להבדיל על אחת כו"כ. נשארה עוד זליכה. אבל זליכה הלא היתה אשה צעירה ונוכל לקחת בחור, שאין לו חתימת זקן. העצה ישרה בעיני כל החבריא ומהיום והלאה נעשה חוק בתוכם, כי שרה והמכשפה להבדיל יופיעו בפורים בפנים מחובשים במטפחת.

אבל גם לזליכות ימאסו בסוף, וכן נמאסו כל שלשת המשחקים ליושבי סוויסלאוויץ, הכל כבר ידעו בעל פה את כל סדר השחוק והזמירות, שזמרו המשחקים ולא עשה הדבר רושם עוד, ונוסף לזה באה ידיעה מבאָברויסק, כי כל שלשת המשחקים כבר יצאו מן המַאדע ואינם נוהגים עוד רק בעירות קטנות והשכות. בערים הגדולות ישחקו בפורים מ ע ש ה פ ו ר י ם גופא, כל דברי אחשורוש, ושתי, המן, חרבונה, ומרדכי ואסתר מתחלה ועד סוף. וסוויסלאוויץ נכלמה מפני הערים הגדולות, כי על כן היא יושבת על שני נהרות, בעוד שלבאָברויסק אין רק נהר אחר. לכן נגמר בהסכם כלם, כי קץ יבא ל„עקידת יצחק", קץ ל„מכירת יוסף", קץ „למלוכת שאול; סוויסלאוויץ תהי למופת לכל הערים הקטנות והשחק, להכעיס את באברויסק היהירה — „אחשורוש" בכל פרטיו ודקדוקיו.

אומר ועושה. אברהם של אשתקד נעשה מרדכי, זליכה נעשתה ושתי, איש אחר נעשה אחשורוש, בחור אחד נעשה אסתר וכו'. אך המן לא אבה שום אחד מן החברי להיות. שאלו שאלה את הרב והוא פסק להלכה, שאסור לשום יהודי להיות המן אפילו לפי

ענינים מדינים.

אוסטריא. המניסטר להגנת הארץ, וועלזערהיימב העומר תחת המניסטר לצבא הכללי, להת דין והשבון במועצת הממלכה, התפטר מכנו ותחתיו התמנה הפעלרצייגמייסטער שאנאיך. וועלזערהיימב שמש במשרה הזאת כ"ה שנה תחת עשרה מניסטריות. מניסטריום הלך ומניסטריום בא והוא במקומו עמד ועתה בא גם יומו ללכת. בתמורה הקטנה הזאת השתמשו הטשעכים, לדרוש התפטרות כל המניסטריום ולהקים תחתיו מניסטריום של פרלמנטרים מהובר מכל המפלגות, כי רק מניסטריום כזה יוכל לפי דעתם לעשות פשר בין האשכנזים והטשעכים ולכונן שלום קים באוסטריא. וגם התפשטו שמועות, כי תמורות גדולות תעשינה בממשלה. והממשלה הכחישה את השמועות ובכל זאת נראה, כי בקרוב יתמנו מניסטרים חדשים, כאשר אך יגמור הפרלמנט את עבודותיו העקריות. — מועצת הממלכה גמר בפעם הראשונה את הצעת הממשלה בדבר תקוני חקי האומניות, שעל פיהם כל אדם הרוצה לעסוק בפני עצמו באיזה מלאכה או מסחר צריך יהיה להביא תעודות, כי מכשר הוא לה. ההצעה נמסרה לועד המיוחד לזה. ביום ג' שבוע זה התחיל הפרלמנט לעסוק בהצעת דערשאטא בדבר פרוד אונגריא מאוסטריא. בחצר המושל לא אבו שיעסק הבית בשאלה הזאת בטרם נגמרו המשא והמתן בחצר. אך הפרלמנט האוסטריאי סרב ופה אחד נגמר לדון בדבר עתה. דערשאטא מוכיח, שכל בנין הממלכה הכפולה על יסוד הברית משנת 1867 היה רופף מתחלתו, מפני שהוא מלאכותי ואין תכליתו להביא תועלת לעמים, כי אם רק לכבוד ה„ממלכה האדירה" העתיקה ואין טוב עתה מאשר לנתק את כל המוסרות המחברות עוד את שתי הממלכות. העמים באונגריא ובאוסטריא גם יחד רוצים איפא בפרוד גמור והרוצה לחברן אינו משים טובת העמים לנגד עיניו. זוהי תמצית דברי דערשאטא. הדבר נמסר לועד בן מ"ח חברים לדון בענין.

הפולנים והפרוסים. הסכסוכים בין הפרוסים והפולנים, אשר בגליציא, מתרבים. לפני שבועות אחדים התרגזו הפולנים בגליציא על דברי מניסטר פרוסי, שהגיד במועצת הממלכה, כי הפולנים מתנהגים עם הרותנים בגליציא, במקום שידם תקיפה, לא טוב מאשר הפרוסים עם הפולנים. כנודע גרם הדבר משא ומתן בארח דפלומטי, כי המניסטר האוסטריאי לעניני החוץ, הגראף הפולני גולוחובסקי, מחה נגד התערבות מניסטר פרוסי בעניני גליציא. עתה נוסף סכסוך חדש. הגראף טארנובסקי, ראש האקדמיה בקראקא, דרש ברבים, כי את מרידת הפועלים ברוסיא העירה ממשלת פרוסיא בזרון ע"י שליחי סתר, למען מצוא תואנה, לשלוח חיל צבא לפולן הרוסית. העתון הרשמי של ממשלת פרוסיא „נורד ד. אל. צייטונג" מחה כנגד האשמה ויוסף, כי אמונת הפולנים לרוסיא היא רק בדעתם, שאין להם כל תקוה לנצחון נגד רוסיא. עתה מבטיחים הפולנים, כי דברי טארנובסקי אינם חשד בלי יסוד, כי אם אמת ברורה, שיש עליה ראיות. — טוב שאין לע"ע השש, שיביאו הסכסוכים האלה לידי מלחמה חרשה בין אוסטריא ופרוסיא.

המרידה ברוסיא התחילה להתפשט כבר בין האכרים, אשר הממשלה בוטחת בהם, כי יגינו עליה מפני העירונים. בפלכי המזרח התנפלו האכרים על נכסי אצילים ועל נכסי הקיסר ומשפחתו ויחריבום ויבוזום. הנזק עולה למליונים רבים. במקומות אחדים וגם בפולן כורתים האכרים את יערי הממשלה ואין הממשלה יכולה לעמד בפניהם. רוח המרד לבש גם את המלחים בספינות המלחמה של הים השחור. הגיאורגים בקוקז הדרומית נכונים למלחמה בחיל הצבא, הם דורשים אוטונומיה. הכמר גאפון ראש המורדים אשר בפריז שלח כרוזים אל כל קצוי רוסיא והם התפשטו מהרה בין העם. אכרים רוסים מעבר לנהר וואלגא מתנפלים על קולוניסטים אשכנזים וישודדו מושבותיהם. בווארשא ירה איש על שר הפיליציא ויפצעהו. גם במינסק ירה יהודי, ברמן שמו, על שר הפוליציא. בכפר סמוך לווארשא פרצו שודדים מתחפשים בלילה אל בית הפבריקנט היהודי וועקשטיין וישברו את זרועו בבדי ברזל ויפוצצו כל כלי הבית ויבוזו הרכוש והכסף שמצאו. כן קרה גם בכפר אחר. אין החיים והרכוש בטוחים עוד.

מבוכה בטורקיא. מקונסטנטינופל ברחו חמשה שרים רמים מרואי פני השלטן לחוץ לארץ. המבוכה גדולה בחצר השלטן. והעת שעת מלחמה. כי חיל גדול שלח השלטן לערב הדרומית, להכניע את המורדים בו. גם במדינת מקדון גדולה המהומה. המורדים כוננו מלחמה בחיל הטורקים לימי האביב וכבר היתה התנגשות החיל בחבלי המורדים.

המלחמה. מפלת חיל רוסיא האחרונה אצל מוקדן היא לדברי הכל הגדולה בכל המכות, שהוכו הרוסים במשך ימי המלחמה. בכוש עיר הקיסרים הקדושה של החינאים מוקדן מבריע בנגד כל הכבושים, שעשתה יפן עד כה. כי פה היתה מלחמה כללית וחיל רוסיא היה רב מחיל יפן. על אדות אבדת רוסיא אין חשבון ברור, כי השמועות השונות סותרות זו את זו ומשמועה אחת אל השנית מרחק רב מאד. זו אומרת, כי מספר חללי רוסיא מאה וחמשים אלף איש וזו אומרת, כי רק שבעה ועשרים אלף איש נפלו חללים. מספר הנפצעים יגיע למאת אלף ומספר השביים, שנפלו חיים בידי היפנים ששים אלף. מלבד השלל הרב של מכשירי מלחמה וצידה וסוסים ורכב ובגדים בלי מספר. בכל המספרים האלה אין דבר ברור. ברור רק, כי במלחמה האחרונה הזאת סביב מוקדן לא היתה מאז החלו בני הארם לכתוב דברי ימי עולם. לפני שנה היו כל חכמי הצבא חושבים מלחמה ענקית כזאת במשך י"ב יום בלי הפסק באי אפשרית. בבל בתי למוד תכסיסי המלחמה כבר נפסק להלכה, כי בזמן הזה, בימי כלי הנשק החדשים וכלי התותח הגדולים ומכונות היריה אין ביכלת שום חיל צבא לעמד בקשרי המלחמה רק לכל היותר שנים שלשה ימים ואחרי כן מכרח החיל המוכה להתפוצץ ולהתפזר בלי משטר והמשמעת של אנשי הצבא תחדל. בבל ספירות הצבא בבל העמים משתאים ומשתוממים גם על היפנים וגם על הרוסים, על סבלנותם ועל ארך-רוחם, שהם למעלה מכח אדם. המלחמה, שנעשתה עתה סותרת את כל התיאוריות והכללים והחשבונות, שהורו חכמי התכסיסים עד כה. ובמדה, שגדלה ההתאמצות מצד שני המחנות, בה במדה גדלו תבוסת חיל רוסיא ונצחון חיל יפן. — בבוא שמועת השבר הגדול והנורא, שנשברה קרן רוסיא אצל מוקדן לא האמין איש בעולם, כי עוד ימצא חפץ בפטרבורג, להמשיך את המלחמה. בתחלת המלחמה שמחו רבים על הכנעת גאון רוסיא בכל מכה ומכה, שהוכה חיל צבאה. עתה, אחרי זבח מרעיש כזה, אין מקום לשמחה על אבדן נפשות נקיות רבות כאלה. ובכל זאת הביעו כל העמים רגש גיל, כי אמרו: במפלה המבריעה הזאת יבא הקץ למטבח ותור השלום יגיע. והנה את אשר לא פלל איש בא. בפטרבורג אומרים לאסוף חיל חדש של ארבע מאות אלף איש ולהקים בראשו את הנסיך הגדול ניקאלאי ניקאלאיעוויטש ואיזה גנראל אחר לעזרו, ולנסות את המלחמה עוד הפעם. התצא המחשבה הרעה הזאת אל הפועל? אין איש יכול להגיד. בספירות הממשלה בפטרבורג אינם יכולים להסכין אל המחשבה, כי על רוסיא להכנע אל המציאות המרה ולותר על כבוד הנצחון לטובת העם הגדול ולטובת כל העולם. רוסיא, בלומר משפחת רומנוב צריכה לנצחון ואם גם ישחטו עוד מיליון איש מבחירי יושבי רוסיא ואם גם ירדו עוד חמשה מיליארדים רובל מהון העם הדל לטמיון — על מושלי רוסיא להציל כ ב ו ד ם, כי על כן מושלים הם על חיי מאה וארבעים מיליון נפש ובל אלה לא נבראו ולא נתנו להם חיים וכח רק בשביל כבוד הולבי בטל האחדים, הרודים בהם. אך עוד נחמה יש. גם לפני בבוש פורט-ארטור התפארו בפטרבורג, כי המבצר ההוא לא יכבש לעולם וסטסל הבטיח בגלוי,

---

שעה. אך סוף סוף נמצאה תחבלה גם לזה. איש נוצרי היה בסוויסלאוויץ, שידע לדבר יהודית וגם את סדר התפלה ידע בעל פה, כי מנעוריו חי בין יהודים. ויעשו עמו השואה, להשקותו שתי כוסות י"ש בכל יום מחנכה עד פורים ולשלם לו בפורים שלשה כסף במזומנים. לנכרי הצעיר היה זה חצי פרנסתו ויאות לאנשים ובכל מוצאי שבת אחרי הבדלה הלך עם המשחקים להתחנך. הכל היה בשורה, כלם למדו בחשק ובמעט היה הדבר נגמר. והנה קרה מקרה, שפעם אחת שתה הערל יותר ממה שהושוה עמו ובכל זאת דבר את כל מה שלהמן לדבר במשחק ואיש לא הכיר, שזה נכרי. אך בבוא עת תלית המן השתובב המן ויצא מן הכלים ויתעלל באנשים וישבר כל אשר בבית ויחרף את היהודים ויקללם, עד שנוכחו המשחקים, כי זה אינו המן לפורים, כי אם המן ממש. מזנב החזיר אין לעשות שטריימל ויפטרוהו.

עד פורים נשארו עוד ששה שבועות וטוב שלא קרה המקרה בפורים ממש או סמוך לפורים, עתה אפשר עוד לתקן. וילכו האנשים אל הרב ויאיצו בו, לחפש אחרי התר, שישמש יהודי בתור המן, כי שעת הדחק היא. הרב התבונן הרבה ויפתח ספרים רבים ובסוף מצא, כי חלוק יש בין לכתחלה ובין בדיעבד, „לכתחלה" כותבים בשני למדי"ן ו„בדיעבד" בשני דלתי"ן. אין לביש עדה שלמה ובפרט שאין עוד המנהג לשחוק „עקידת יצחק" ובשעת הדחק שאני.

עתה התחילה עבודה חדשה, להמציא איש, שיואיל לשמש בתור המן, וזה אינו דבר קל. בסוף הואיל בנציע יאָשעם לקבל על עצמו את משרת המן, למען לא תשבת שמחת פורים של כל העיר. ובנציע יאָשעם כבר סבב ב כ ל העולם, כבר בקר את קיוב, את באברויסק, את דומל וסביבותיה. אביו היה מלמד, אמו רוכלת במאפה תנור, בעדשים, באגוזים ובממתקים ותתן סחורתה בהקפה לתלמידי החדרים. בנציע בעצמו היה חיט ולפי דבריו שמש בין המשחקים בפורים בכל המקומות שסבב ואמנם אומן גדול היה בזה. באשר התחבר בנציע את חבר המשחקים, בא רוח חדש בכלם. הוא התחיל לסדר אותם ולנצח על המלאכה באופן חדש. ע"פ עצתו החליטו, שאחשוריש והמן ילבשו בגדי גנראלים ממש. יעשו להם מספחות אדומות על כל ארך מכנסיהם וסמני משרה על בתפותיהם וארג אדום מתחת למעיליהם. וכפתרי פקידי-צבא אין להשיג בסוויסלאוויץ בחניות, כי-אם אצל תלמידי החדרים, ובידם היה כל מסחר הכפתורים. ובנציע עסק ימים רבים, לאסוף את הכפתורים מידי הנערים. כסף לא שלם להם, כי-אם עשה עמהם עסקים שונים. לזה סלק בעדשים, שלקח בבית אמו, לזה נתן תמונות, שחתך מדפי הזשורנלים הישנים של חיטים, מיד זה לקח את הכפתורים בחוב, שחיב לאמו בעד ממתקים. ארג אדום לא קנה מן המובחר, כי אין צרך ליום אחד, די ארג צמר-גפן אדום, כי מי זה יבדיק את בגדי המלך אחשורוש, אם מספחות מכנסיו הן של צמר או לא? לסמני המשרה, שעל הכתפות, לקח ניר מוזהב וממתקים מחותלים בחוטי זהב. את הממתקים מכר למשלוח-מנות והחוטים נשארו בידו חנם. הרבה עמל בנציע שבועות רבים, לחנך את בני חברתו, שידעו את תפקידם ולא יכשלו בלשונם. ויסביר להם כי אחשורוש צריך להרגיש בשעת מעשה, כי הוא באמת מלך על קכ"ז מדינות, והמן צריך באמת לשנוא את היהודים שנאה עזה, כי רק באופן הזה יהיה המשחק כמו בקיוב.

הכל היה מוכן והכל חכו לפורים כמו למשיח. פורים אחרי המגלה נקהלה כל החבריא אצל בנציע ויעשו את הבחינה האחרונה, שבנציע קרא לה רפטיציה ויצאו החוצה. ובעיר רעש גדול. כזאת לא ראתה עוד סוויסלאוויץ. שחוק-פורים כראוי, ממש כמו בעיר גדולה. וכל ילדי העיר, נערים ונערות, רדפו אחרי החבריה וגם גדולים השקיפו מחרביהם ויתפלאו ביראת הכבוד, מקרה רב הערך בעיר.

הבקור הראשון היה בבית הגביר. הוא ובל

כי ילחם עד האיש האחרון ועד טפת הדם האחרונה ובסוף לא עמד בדבורו ויכנע ושלשים אלף איש הלכו בשבי. אולי גם עתה לא תעמד ממשלת רוסיא בדבורה וכאשר יאלצנה ההכרח וביחוד המחסר בכסף, תתרפס ותבליג על הבושה, וחסר כסף כבר מרגש ברוסיא. כי בעלי ההון בצרפת ממאנים עתה לתת את המלוה החדשה לרוסיא, אין עוד רוסיא האדירה, בעלת ברית צרפת, בטוחה בעיניהם, בעור המכות במלחמה והמרידה בבית החלישו את כח המושל היחידי עד מאד, ועל כן אילי נכונים דברי השמועות הסובבות באמריקה, כי בסתר יתרקם השלום ובדרך דיפלומטי ישאו ויתנו מושלי העמים על אדותו, למרות ההכנות למלחמה חדשה. מי יתן והיה!

על המצפה.

בעמק יזרעאל.

(לרוח היום)

והנה פרשת שקלים.

„שקלי כסף כפורים כפר עָון מכפרים"...

לא בשקלי ציון הכהוב מדבר, אלא בשקלים סתם, שהכל חייבים בהם, אפילו „חרדים", אפילו רבנים ואפילו הד"ץ מפולטבה... השקל! השקל! זה הוא סנגור-היהודים, זה הוא פרקליטו הנאמן—כפרתו... עוד מימות עולם, מקדמת רנא, היה כן. „עשרת ככרי כסף" — והרי מצא לו היהודי כופר, הצלה פורתא... ואני חושב: אלו נתן פה לשקלים לספר ולהגד— הוי, מה רבי הדברים, מה רבו ה„סודות", שספרו לנו אז!... הוי השקלים, השקלים! — והשקרים סמוכים להענית... לא תענית אחת לישראל; כמספר השקלים כן מספר הצומות... על כל פורענית, על כל צרה שלא תבוא, גם ב„אמצע יום הרביעי"... על יהודי לשבת בתענית — זה הוא דבר רגיל, מקרה שיקרה, רוח כי יעביר בארץ, גזרה כי תהיה, והנה — תענית!

ואני מתפלא: מדוע אנו חוגגים רק פורים אחד— והלא רבו ה„המנים", הקרושיבנים!

אז יעלו לפתע פתאם על לבי הדברים: „וימי הפורים לעולם לא יבטלו"... האמנם?... מלה"ד: לבר-בי-רב, שאומרים לו כי ה„מלמד" לעולם לא יבטל, הדבי עם רצועתו הארוכה — כלום יש עונש גדול מזה? ואנחנו, צאן קדשים, שמחים!... שמחים — כמצוה עלינו, כמה שנאמר: חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע... דייקו בלישנא: „עד דלא ידע" — עד שלא נדע אשר סביבותינו, עד אשר נשכח לגמרי פורים זה על שום מה? פורים... ו„סעודה" שלמה תערך בביתנו — כל אחר „יכבד" את רעהו ה ע ש י ר, את רעהו ה ג ב י ר...

הבמקימותיכם לא יעשה כן? האמנם מאבדים אתם את כספכם בידיכם ושולחים אתם מנות ומתנות ל א ב י ו נ י ם, לדלי-עם? כלום נמצאים עדיין טפשים כאלה בתוככם?... ואולם אם אתם אינכם שולחים מתנות לאביונים — הרי המה באים לביתכם, לזכותכם במצוה זו... אתם יושבים כבני מלכים מסביב לשלחן מלא כל טוב: הרי יין קונדיטין, יין אונגריא, ואולי גם „כרמל"... הרי הופינים; הרי זרעכם, חתניכם וכלותיכם, מכיריכם ומיידעיכם, כמובן העשירים... הרי הפנים המאדמים, הפנים הצוהלים, האור המבהיק. והנה הדלת נפתחת: דיפוטציה עברית... השקל, השקל... ר' יעקב משלם!... ושוב נפתחת הדלת: שרשרת של דלפונים, רעבים וצמאים... השקל, השקל... ואתם מתאוננים: אי אפשר לשבת במנוחה" — נוסח יהודי... ופקודה יוצאת לנעול את הדלת, את שער הרחמים.. ודבים דיפקים בשער.. והמה לא „מנות" יבקשו, אלא אגורת נחשת, פרוטה... טרם היסק התנור, טרם אכלו הילדים הרעבים, טרם הדליקו נר — חשך ואפלה ב„כתשעה באב"... ובבתים הרבה — „פורים": שמחה וששון ויקר...

עוד מעט — פורים.

וְפֶרַט ישן יִקָרא בבתי הכנסיות, בבתי המדרשים— „מגלה" ארוכה וישנה... האין לנו ח ד ש ו ת? א ח ר ו נ ו ת? ואם ה א ח ד נתלה — מה בכך? העל זה עלינו לשמוח?... כן רק פעם בשנה הוא „פורים", רק פעם בשנה, אבל המגלות, המגלות — הה, מה רבות הנה! אלו נצטוינו לקרוא את כלן — לא היינו מספיקין...

סלונים מ ש ה ז א ב ר א צ ק י.



מהעולם הציוני

תרי אפריקה המזרחית. לשכת הטלגראף של רייטר מודיעה מ מ ו מ ב א ס א, עיר רחוף של מושבות אנגליא באפריקה המזרחית, כי התרים מאיור גיבונס, הפרופסור קאיזער וד"ר ווילבוש, ששנשלחו מאת הציונים לתור את הארץ, שבקשה אנגליא לתת ליהודים, שבו ביום 13 לח"ז ממזרח אפריקה לטריעסט על ספינה אוסטריאית. כפי השמועה נוכחו המרגלים, כי הארץ, טובה לשבת שם, אין בה מות ומשכלת מצד האיקלם. א פ ס אין תקוות גדולות לכונן שם מושבות לעבודת האדמה. שבט וואנאדי התגר מלחמה את התרים ואת כל השיירא, שהלכו עמה, אבל הוכו לאחור. — עד כה דברי הטלגרם, המכיל את כל תוצאות העקר פדיציא לאוגנדא. המרגלים האלה הביאו איפא מענה גרועה מזה של המרגלים בימי משה. המה אמרו „אפס כי עז העם", אבל הללו את פרי הארץ. והמרגלים את אפריקה אומרים גם הם „אפס כי עז העם". אבל הם מעידים, כי אין האדמה ראויה כלל לעבודה אגרא-קולטורית.

אוגנדא. באספת הועד הפעל הקטן האחרונה החלט, כי כאשר ישיג הועד את חות דעת התרים, שהלכו לתור את הארץ באפריקה המזרחית, שהבטיחה ממשלת אנגליא לתת ליהודים, יבא הועד בדברים עם כל החברות הגדולות ומוסדות הצדקה של היהודים. למען יצא הדבר מרשות הציונים.

מי בראש. שני חברי הועד הפועל הקטן ד"ר קוקש וד"ר באַרנהיימר היו בימים האלה בלנדון ובפאריז, להשתדל בדבר אשור הקרן הלאומית. הם משתדלים אצל נורדאו, שיקבל עליו משרת נשיא, אם יבחרו בו.

ארץ אחרת. ל„הזמן" מודיעים מלנדון, כי כבר מוכנה ארץ אחרת ליהודים, אם לא תכשר אוגנדא. גם את הארץ ההיא מוכנה אנגליא לתת ליהודים במתנה, הוא טובה מאוגנדא.

הקונגרס השביעי. עתה נקבע זמן הקונגרס ליום כ"ד תמוז הוא יום היא"צ של הרצל. הקונגרס יהיה בבזל בהיכל הקאסינא כהקונגרסים הקודמים.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. כמה אנשים רחוקים מקוים להיות בקראקא „המעטירה" והמפואר"ה ולראותה בהדרה והם מוצאים אותה בנוולה, והם משתוממים על טעותם. כל ימי החרף שקוע רבע ה י ה ו ד י ם „קאזימיר" בבוץ וברפש וכל ימי הקיץ יכסנה ענן כבד של אבק מעור עינים ומחנק וממלא את הריאה. ובכל זאת יוציאו אבות העיר מאות אלפים כסף לטהרת הרחובות. ואמנם שם, ברחובות האדונים, הכל ניצץ, הכל מצטין בטהרתו, ורחובות היהודים כלם אגם אחד של רפש ומיט ובכל ימי החרף, ממרחשון ועד ניסן, אין רגלי ההולכים בהם חדלות מללוש טיט חוצות, כאבותינו במצרים. שונאי ישראל יאמרו: אמנם כן, זה נודע מכבר, כי היהודים איהבי החלאה וחובקי אשפתות הם. אבל ליהודים עצמם, לאלה שבקרקדם מעט מח,

---

בני ביתו היו מסובים אל השלחן מבעוד יום ובבית אורה ושמחה ואורחים רבים התקבצו שמה, כל המשפחה וידידים ורעים. כלם חכו למשחק החדש בכליון עינים. המשחקים נכנסו לא כלם לחדר אחד, כמו שהיה נהוג בשנים הקודמות, כי כן לא יעשה בקיוב. בתחלה נכנם אחשורוש ושריו ועבדיו, ויתר המשחקים המתינו בחדר אחר, עד בוא עתם, לעשות תפקידם. ובאשר כלה אחד את תפקידו יצא, בנהוג בתיאטר.

ובחוץ היה הלחץ גדול ורב, כן לא היה בסוויס-לאוויץ מיום הבנותה. התריסים שעל חלונות הגביר נקרעו בחזקה וקהל גדול מאד צר על שער הבית ויחפוץ להתפרץ אל תוכו. יש שצעקו, כי הם שארי-בשר קרובים לושתי, במעט שני בשלישי, אלה קראו כי שבנים טובים המה לחרבונה ונער אחד בכה ויתחנן, כי הוא תופר אצל המן זה שלש שנים וזכות לו להכנס אתו. אבל לא הועילה כל התחנה. שומר השער הערל היהודי, ששמש בתחלה בתור המן, לא נתן שום אדם להכנס.

הגבירה כבדה בתחלה את כל המשחקים בכוסות יין. ואחשורוש התחיל לזמר את שיריו ואחריו ושתי התחננה בקול בכי שובר לב על חייה והסריסים אחת דברו, כי בת מות היא. וכל זאת לא היה שוה להמסובים. כלם חכו להמן, כי ידעו, שהוא יודע את תפקידו יותר מכלם והוא שוחק ברגש ווודע את עצמו כגנראל ממש. סוף סוף בא תור המן, הכל הניחו את הכפות ואת המזגלות מידיהם ויביטו משתוממים על המן, המפליא לעשות תפקידו. אכן זהו המן אמתי, צורר היהודים, ככתוב במגלה.

אך כפי הנראה לא היו יהודי סוויסלאוויץ כדאים לשמחה שלמה. פתאם התערב מעשה שטן והשמחה נשבתה. הגביר הזמין לסעודת פורים את הפריסטאוו (שר השוטרים) וירבה לחנפהו ולמלא גרונו במטעמים וביין חזק. הסעודה היהודית וביחוד הדגים הממולאים וכיסי-המן, ועוד יותר היין הטוב והי"ש, ערבו לחכו מאד. גם מהמשחקים נחה דעתו בתחלה. אך בטוב לבו ביין והמן נכנם ויתראה בגאוה ובעוז כגנראל ממש, לא כאחשורוש, אשר גם במלכותו הבירו בו את הדלות, בפוף כאגמון עמד בלי רוח חיים, חרה אף הפריסטאוו וכל אשר הרבו המסובים להתענג ולהקשיב את מסירות המן ואת השטנה, אשר דבר על היהודים כן גדל בעס הפריסטאוו ויקם פתאם מעל מושבו ויגש אל המן ויתפשהו בערפו וישאלהו בקצף גדול: מי נתן לך רשות, יהודי ארור, ללבוש בגדי גנראל? בבית קמה מהומה, כל אחד נדחף בקרן זוית בפחד לנפשו. לא הועילו תחנוני בעל הבית, לא הצליחה אף חנופת בעלת-הבית ובתה. הפריסטאוו באחת: אל בית הסהר יורד היהודי, שהעיז ללבוש בגדי גנראל. ובנציע לא נבהל ולא חת ויטען טענות חזקות, כי הלא רק שחוק הוא וכן המנהג בקיוב ועתה הוא מניסטר לפי שעה ואין רשות לפריסטאוו להתעמר במניסטר. הכל לריק. בנציע הושם במשמר והעיר סוויסלאוויץ נבוכה. נשף חשקם הושם לחרדה. והדיין הזקן הצדיק את הדין: אסור לחדש חדשות ולשנות את המנהג. יהרב הזכיר לכל הבאים אל ביתו, כי הוא ידע מראש, כי תקלה תצמח מן המשחק הזה, כי על כן אסר בתחלה ליהודי לשמש בתור המן.

כן ירד בנציע יאשעם כן רגע מגדולתו ובגדי המניסטר הפשיטו מעליו ושמחתו ערבה. ובל ההמון הגדול, שנלוה אל חברת המשחקים עד בית הגביר, לוו את המן אל המשמר ונערים זמרו תחת חטמם בנגון המגלה: ויתלו את המן על העץ וכו'.

*

ממחרת באשר פג יינו מראש הפריסטאוו ויהודים באו אל ביתו לחלות פניו בהכנעה ובחניפות, לשלח את בנציע לחפשי, לא ידע הפריסטאוו כלל מה נעשה ויצו להביא לפניו את הגנראל המתחפש. ויהי בראותו את בנציע ויתפרץ שחוק פרוע מתוך פיו ויקרא: האתה בנצנע החיט שלי? מיד שלחהו לחפשי ובנציע נאנח במרירות ויאמר: אין מזל ליהודי. אם יחפוץ יהודי להיות גנראל מזויף אף לשעות אחרות לא יתנוהו. ועוד יותר: אף המן לפי שעה, אם יחפוץ להיות, ישימוהו במשמר!

דר. ש. הלוי.

עושה הדבר רשם, כאלו יניחו ראשי העיר בכונה את רבע היהודים טבוע בטיט היון כל הימים, למען קים בזה את עלילות איבינו. ואולם רוב היהודים הסכינו כבר כל כך בגורלם זה עד שאינם מתאוננים. ויועצי העיר היהודים לא ימצאו לנחוץ לפתוח פיהם בישיבות ראשי העיר ולדרוש לשום עין לטובה גם על רבע היהודים, לבנית מדרכות לא רק אצל הבתים הבנויים, כי אם גם במקומות שאין בית ונתיבות קצרות, לעבור ממדרכה למדרכה ולרצף הרחובות רבות המשא ומתן. ואיזה רחוב בכל העיר ישוה אל אחד מרחובות היהודים בשאונו והמונו וכעוכרים ושבים? רחובות העשירים במו"מ ואשר עם רב עובר בתוכם כל הימים והצפיצה רבה הלא צריכים שמירה מעולה מפני הרפש והאבק, כי הדריכה הרבה ברחובות הגרום התהוות טיט ורפש בחרף ואבק בקיץ. אבל הארח מחוץ לארץ אינו דן כן, שסבת הבוץ הנצחי ברחובות היהודים היא המו"מ ה־ב, הוא דן במשפט קדום, כי היהודים הם שונאי הנקיות. כמה פעמים ישמע היהודי הקראקאי את עלבונו מפי בני חוץ לארץ, כי קראקא היא עיר נהדרה, אבל רחובות היהודים מלאים חיאה והאדם יבוסס טיט חוצות כל השנה, כמו בדיר של חזירים. ומה עשו באי-כחנו עד כה, לגול מעלינו את החרפה הזאת? בושה תכסה פניני להגיד: לא כלום. ואיך לא יבושו? ואיך לא נבוש? הנה ימי הבחירות קרובים. ידעו נא הבוחרים מה לדרוש! בע"ב.

קולומיא. בעולם הציוני פה שוררה תנועה וחיים. אם גם נחשבת עירנו למרכז הציונות בגליציא זה מכבר, הנה יש לה הצרקה לזה במדה יתר מרובה מעת הוסד הועד הפועל של כל החברות הציוניות פה. רעיון יסוד ועד פועל כללי (געמיינשאפטליבער ארבייטסקאָנווענט) שיאחד וישתף אל כל הכחות לפעולה ציונית מאורגנת ופוריה, הגה הדר. רוזנהק, ראש הציונים פה, עוד בשנה שעברה, בהכירו את אמתת דברי המשנה „ובשאני לעצמי, מה אני?" אך מפני המבוכה, שבאה במחננו לרגלי מות מנהיגנו ז"ל, לא יצא לפעלות. ואך בחרף הזה עלה בירנו לכונן את הועד הזה, המונה י"ב חברים, שלשה שלשה מכל חברה ציונית הקימת פה, והם: „בית ישראל", „רחל", „צעירי ציון" ו„שפה חיה"*) ראשית מעשי הועד היה, התקון הנמרץ, שהובא בהמוסד החשוב „טונביהאללע", שסכנה היתה נשקפה לו לעבור ולהבטל כליל, תחת אשר נתכלכל המוסד הזה עד הנה רק ע"י חברת „בית ישראל", עברה עתה ההנהגה לרשותן של כל החברות הציוניות, שבראשו עומד הועד. נאומים חשובים והקראות ממיטב הספרות-הזרגונית מרציאים בכל מוצ"ש. מעת עברה הנהגת המוסד הזה לידי הועד נאמרו הנאומים האלו: „המושגים היסודיים של ידיעת הארץ" (מר איוואניער), „היהודים בימי הביניים" (ה' שאללער), המהפכה ברוסיא והיהודים (ה' דר. רוזנהק) „המים הנוזלים" (ה' שמלקעם), „איך חושבים אנחנו ע"ד עונש המיתה" (מר רוזנקרנץ), „השינה, החלומות והדיליריום" (מר דר. רוזנהק), „ע"ר ההיפנוטה" (דר. רוזנהק). חוץ מזה הקריאו דברים הרבה מכתבי פרץ, שלום עליכם ומנדלי מוכר ספרים. וגם המוזיקה לא חסרה. — מן שאר ההחלטות של הועד הזה עלינו לציין: א) לכונן „כורסה" בעד תלמידי הגימנאזיום העבריים, שישא עליו את שם מנהיגנו המנוח ז"ל. ב) ההשתדלות בדבר יסוד „אגודת הסוחרים" (קויפ-מענישעס-גרעמיום), שיועיל הרבה להרמת מצבם החומרי של הסוחרים היהודים. ג') ההשתדלות בדבר יסוד אגודת „פועלי ציון" בעירנו. עתה חפץ הועד הזה לקחת על עצמו את המשכת הפעולה, שיצאה מאתנו לפני שנתים בדבר בטול החוק של שביתת יום א'; אחרי כי יבוא דבר החוק הזה עוד הפעם לפני הפרלמנט האוסטריאי. — מתוך חברי הועד נבחרה קומיסיה לקבוץ „שקלים" וקומיסיה לעניני הקרן קימת. חברי הראשונה הם: הדר. זינגער, מרת הויזקנעכט, ל. יאגער, ש. איוואניער, ומ. בערגער, וחברי השניה הם: דר. געלבארד, מאיר העניש, מ. ראַטפעלד, י. פאדענהעכט ומרת קנאפף. הציוני.

ראדאוץ. ראשי החברה „דורשי ציון" בעירנו יסדו, הודות לעמל נשיא-החברה, חברת „דוברי עברית", להכלית הרחבת הדבור העברי, ע"י נאומים, שיחות חפשיות והקראות, גם קורס-עברי נערך לאלו אשר עוד לא רכשו להם ידיעה נכונה בהשפה-העברית, ללמדם ע"פ השטה עב"ע. למנהל הקורס נתמנה המורה העברי מר רוטטענבערג. „לפתיחת החב' נשא מר רוטטענבערג משאו הראשון ע"ד „השפה העברית ותחיתה". דבריו שנאמרו בחם ומלא רגש עשו על השומעים רושם כביר, ומחיאת כפים ממושכה לותהו מעל הבמה. בוכוח השתתפו משבילים שונים. נבחרו לראש הועד מר האבער ולמזכיר, בקריאת הידד, הסופר החכיב מר לביש קארנבליטה. בשם כל חברי החב' אביע בזה תודתי לנשיא-החברה „דורשי ציון" בעד מפעלו זה. כדאי והגון הוא הד"ר יוסף בירער, שידובר עליו בעתון עברי. הוא לא לבר אחד מן הציונים היותר מצוינים ופופלרים במדינתנו, הנהו גם רוח הפועל באופני קהלתנו, אהוב הוא לכל מפלגות העיר, בכל התאמצות כחו הוא נלחם בעד עניני עמו. הוא לומד עברית, ומאשר הוא, באשר יוכל לבטא הגות רוחו בשפתנו הלאומית. בנו גדעון, נער בן שבע שנים, מדבר עברית צחה במבטא-הספרדי. אהבתו לציון ולשפתה היא מאין דוגמתה. הד"ר יוסף בירער הוא גם יועץ העיר. לפני ירחים אחדים היתה ישיבה במועצת-העיר בשבת, כאשר נתנו לו את הפרוטיקל-מהישיבה, שיחתם את שמו עליו, לא אבה, באמרו, בתור רופא אמנם נאלץ הנני לחלל את השבת, אבל באופן אופיציעללי אינני רוצה לכתוב בשבת, כי יהודי הנני. יעקב פעלדמאן.

*) בראש הועד עומד הדר. רוזנהק ולמזכירים נבחרו: מר ראטפעלד ומר העניש.

ווין. המתבוללים בינינו שקלו למטרפסיהו מן החזיון „שמעלץ דער ניבעלונגע", שהוצג פה בשבוע שעבר בתיאטר ראימונד. הוכן החזיון מענין מאד ומפיץ אור בהיר על תהיוכות אחינו המתבוללים העושים עצמם לשמצה בעיני הנוצרים שכניהם. — פרנץ ווילהלם או שמעלץ דער ניבעלונגע הוא יליד שלזיא המזרחית, גבול ארצות הסלבים ישמע לקח כאוניוורזיטה במחלקה לפילוסופיה. חית ידו מצא מתרגום מלשון ללשון, משיחות פוליטיות, ויעגוב אחרי עלמות, הכל כמנהג סטודנטים ווינאים. ווילהלם מחזיק עצמו לגרמני אדוק מקיצוני הקצונים וכאשר התחולל לפני שנים רעש גדול בחוצות ווין נגד באדעני, היה הוא מן החלוצים, שיצאו ראשונה ללחום מלחמת מצוה. עקב קנאתו העזה ללאומות האשכנזית נחל מלוא חפנים כבוד מהקומיליטיאנים האשכנזים, ויתארחו אתו לחברה. שווילהלם בן משפחה יהודית נעלם מעיני כל. אביו, יהודי נאמן למסורת אבותיו, יושב בעיר קטנה אשר בשלזיא המזרחית ודואג על בנו, שיצא להרבות רעה. אליעזר פערלזאס, בן אחיו של הזקן, גם הוא לומד באניברזטה הווינית. אבל זרם העת השפיע עליו השפעה אחרת לגמרי, כי השיבו, תחת להשפיק בילדי נכרים, לצור מחצבתו ולהורת אבותיו. בהיותו חבר האגודה „ברית דוד" מלא לבו געגועים ורעיונות ציונים. ככה נפגשו יחד שני הפכים בלבות שני התלמידים הקרובים האלה. האחד עיניו נשואות אל הנצרות ואין לו שום הרגשה יהודית. לפי רעתו טעם רדיפת היהודים מונח בחסרונות שבטי השמיים. ברור אצלו, כי התנועה נגד היהודים יש לה יסודות עמוקים וטבעיים, ובהדבקו בכנסיה הנוצרית התיר את כל החרצובות, שקשרו אותו ליהדות. לפעמים נדמה לו, כי שמעלץ הזקן אינו אביו — רק בשם לבד (נאמינעלל). לא כן אליעזר. בעיניו התנכריות ווילהלם לעמו מום גדול למשפחתו. יודע הוא, שאויבי היהודים רוצים להענישם בעד חטאים, שזדו הם עליהם ואשר יעברו בעצמם, לכן אין תחבלה רק לשוב להדות בצורתה הישנה ולהחזיר גדולתה בבראשונה. מריא, רעית ווילהלם מנעוריו, נוצרית עניה ויפת תואר משלזיא, נסעה אל אהובה ווינה ולא מצאתהו תיכף, בדרשה אחריו ע"פ כתובתו הישנה. לאסונה נזדמן לה סטודנט אחר, שהוליך אותה שולל והיא לא ידעה להזהר, כי היתה צעירה לימים וחסרת כל נסיון, ובאשר מצאה במשך הימים את אוהבה ספרה לו הכל, בלי כחד מאומה, אך את שם המתעה לא גלתה לו. עוד תלאות אחרות השתרגו על צוארי ווילהלם. אביו, טפוס אריענטאלי, בעל פאות ובגדים ארוכים, בא ווינה, לדרוש אחרי בנו. אחרי עמל רב מצא אותו בבית המרזח „ניבעלונגען". הסטודנטים הקנאים שדו שירים לאומיים, נשאו ונתנו בעניני מלחמה-שנים שאין ליהודי שום זכות בה, גם לעגו ברוח גסה על רוכלים עניים, הבאים ושבים. בכל התעתועים האלה היה ווילהלם הארי שבחבורה. אך עד מהרה אלצהו ההכרח, להסיר המסכה הנסוכה עליו עד בה. שמעלץ הזקן הופיע פתאום בין חבל האנשים עוכרי ישראל ויגע בכתפות בנו. מי אתה ומה חפצך יהודי? שאל, כאילו כפאו שד. באב אנוש תקפה את הזקן וכמעט יצאה נשמתו. „למה תיסרנו כך, אל אלקים בשמים", לחש בשפתיו ועיניו זלגו דמעות, מה עול עשיתי? חטאתי — טוב, הרביתי לחטוא — בן. אבל אתה, אתה, — חית השדה תכיר את משפחתה, ובני, עצם מעצמי מתנכר לי!! הבעת צערו של הזקן העירה שחוק השומעים. האב האומלל התאושש ויוסף לדבר. אל נא תתעללו באיש זקן! יודע אני שהנני רק יהודי נבזה ומה לי עוד לדבר? ד' ברא אותי כך, הוא יודע למה! יהי שם ד' מבורך. אבל אם יש לכם אב זקן בביתכם בטח תזכרוהו. הוסר פני הלוט מווילהלם. חבורת מרעיו בתור „אנשים אשכנזים האחוזים באמונה אשכנזית" חושבים לו לעולה, שכחש באביו. ווילהרם לא שמע את זלזולי רעיו, כי הטה אזנו לאנקת אביו ולצעקת מריא אהובתו, שקרבה אליו בקול בוכים ותראיהו את „הניבעלונגע" הנוכל, שגזל כבודה. בשפיכות חמה התנפל עליו, אבל איש ריבו חזק ממנו ויכריעהו בגבורת ימינו. בקש לתבוע אותו למלחמת-שנים, והנה נשמע הקול: „הלא אינך מוכשר לסטיספקציה!" — בזה יתם החזיון, שנתן בספירות האנטיללגנטים חמר רב לענות בו. בזה יוכלו אחינו הבוגדים בנו לקחת מוסר ולשוב לעמם ולמולדתם, בראותם איך היו למשל ולשנינה בין העמים.

משה כ"ץ.

מכתבים מאינגריא.

היהודים והיהדות בארץ הגר.

נ. בערעזנא. שמחה וששון ליהודים החרדים בארץ הגר. מיום כ"א לחדש אדר ראשון עד כ"ו בו היתה כידוע, האספה הגדולה ליהודים הארתודקסים בארץ הגר. על סדר היום היו התקנות החדשות ובחירות הנשיא וועדים. התקנות נעשו בלי ישוב הדעת, בלי שום לב להחסרונות והמגרעות, שנמצאו בהתקנות, שזה כמה שנים דרשו רוב החרדים בעצמם לתקנן. ועתה עשה ועד בן שלשים ואחד איש, שנבחרו - - לא ידענו ע"י מי — לפני ב' שנים, את התקנות החדשות, שאינן עלולות לתקן, כי-אם להוסיף חטא על פשע. תכליתן הראשית היא לחזק ולאמץ ידי הרבנים, לתת בידם שבט מושל, שבלעדיהם לא יוכלו לבחור מו"ץ, שו"ב וש"ץ, ורק רצונם הפשוט יהיה המכריע. התקנות החדשות בראו מין היעראַרכיע חדשה, ועדים פועלים, שעל פיהם יצאו ויבואו כל היהודים החרדים בארץ הגר. הקורא את התקנות ימשש בידיו את המטרה האחת, שאליה היתה מגמת פני המתקנים: לעשות סינודה קדושה, כאותה שבראשה עומד פוביעדונישוב ברוסיא. ויהיה ביד איזו מתקדשים ששעתם משחקת להם, להתעודד ולעמוד בראש, להטות העם כלו לחפצם. מלבד זה נערכו התקנות בסגנון רע מאד, לשון שמשתמשים בה סופרי הדיפלומטים הרוצים לאמר בכונה מה שלא יחשבו, ולתת ביד המשתמש בהכתוב, לפרש את התקנות בחפצו. כאשר נתפרסמו התקנות התעוררו במעט כל הקהלות, הוציאו קולות קוראים, הודעות ומחאות נגד התקנות, יצאו בצעקות וקובלנות, במעט כל קהלות החרדים שלחו ציריהן אל האספה, הכל היו נבונים שבעת האספה יאמרו זרה הלאה לתקנות האלה. אכן צירים וחבלי לידה אחזו את ההר וילד עכבר. אחרי הרעם והרעש והצעקות הרבות, שהתעוררו, כאשר קם ציר אחד, לדבר על לב הנאספים ברוח טהור, גברו הצעקנים והתקנות נתקבלו בבת אחת, ורק להשקיט את העם, אמרו למסרם ליד ועד חדש לברון ולצרפן. תקנה טובה ויפה עשו במעט פה אחד החרדים הרוצים לצאת ידי שמים וידי המאדיארים היהירים יחדו: לבלי בחור ביהודי מחוץ לארץ לאיזו משרה בקהלה. חומת חינא רוצים היהודים החרדים, לעשות להם: יראים הם מפני הרוח הצח הנושב מארבע רוחות הארץ. זה כמה שאין היהודים בארץ הגר מרגישים בצרות אחיהם בארצות הגוים, אינם לוקחים חבל בצרותיהם. בשנרדפו ברוסיא, ברומניא, במאראָקא וכדומה, שהתעוררו בלי הבדל ופדות, כל תפוצות ישראל לאסוף נדבות, לתמוך בידי הנודדים והנרחים, מעט מאד מה שעשו בעבירים היהודים המאדיארים. ומה שעשו הרבנים הגדולים הגאונים במחאותיהם נגד הציונות ידוע. עתה עשו חומת ברזל, לבלי יוכל איש יהודי מחוץ לארץ להבחר לשום משרה ופקודה בתוכם. אם תאשר הממשלה את יתר התקנות, מוטל עוד בספק, אבל את התקנה הזאת בודאי תמהר לאשר, ואולי בזכותה תתחסד גם בהתקנות האחרות... אבן את גזרה העלתה האספה על ראשה בבחירת הנשיא. ביום כ"ה אדר ראשון נבחר ר' אברהם פראנקל מבודאפסט לנשיא כל היהודים החרדים בארץ הגר. הבחירה נעשתה בשמחה, רנה, גילה, דיצה וחדוה אין קץ, כמעט בבחירת ריש גלותא. אף שאלה שלקחו חבל בהאספה ידעים היטב, שרבים מהרבנים, הנשיאים מני רחם, לא מצאו חפץ בבחירת אדאלף פראנקל, שלא שמש צדיקי הדור, והלוכו ולבושו באחד הגבירים, שלא יאות לת"ח. אבן כנראה גם לו שחקה השעה. שני מהקוממיו נסוגו אחור, ובאין ברירה נבחר פראנקל. אומרים עליו שהוא ת"ח, גאון וגביר עצום. זה לא נתן לבקר, תורתו טמונה בחבו, ואת צרורות כספו מי יספור. אך את דעותיו והלך נפשו נוכל לצייר לנו עפ"י המאמרים, שכתב במכתבי עת, בפרט את

דעתו על הציונות או כפי שכתב בעצמו „הלאומיות" אתאר לפני הקוראים, בהעתיקי לפניהם לקוטים ממאמר אחד, שכתב פראנקל במ"ע „זשידא הירארא", שהוא עתון רשמי של החרדים בארץ הגר, בלשון הגרי.

(סוף יבוא).

שמואל יהודה שטייגר.

מכתבים מרוסיא

ווארשא. כל העולם בנחת וישראל בצער. הכלל הישן, כי כל מה שנוח לאחרים רע הוא ליהודים, מפני שחייהם אינם טבעיים בארצות נכריות, יתקים גם עתה בתנועת החרות, אשר אין כל ספק, שלכל יושבי רוסיא הבא הרוחה וישועה ממנה. עם הטבת מצב הפועלים והנהגת מנהגי אירופה ברוסיא התחוקק הממשלה חוק שביתת יום א'. וסוחרי הערים הנוצרים כבר התחילו לרגוז: היתכן? אנחנו נסגור את החניות ביום א' וקונינו יקנו מיד היהודים ביום ההוא, הכה נתחכמה! כי היהודי שובת בשבת וקוניו יקנו אז מיד הסוחרים הנוצרים, לזה לא ישימו לב. והנה הפולנים דורשים חוק שביתת יום א'. על זאת ענה הנציב, כי יועצו הסוחרים שבעיר ועל פיהם יקום דבר. מה עשו הפולנים, הדורשים ממנו אחדות, כי נתמוך בידם כדרישותיהם הלאומיות וגם נתמכם? הקהילו את כל הסוחרים הנוצרים וביניהם רק שני יהודים ויחליטו לגזור חוק שביתה כללית בלי הבדל דת. הלא אירופאים הם ואינם מבדילים בין הדתות. שני היהודים מחאו, התנגדו, כי אין זה רק כפיה לעבור על דת או גזרה קשה, שעל פיה ירדו הסוחרים היהודים לשחת, כי לא יוכלו לעמד בהתחרות הנוצרים. אבל לשוא, הנציב כבר שמע את החלטת ועד הסוחרים ועל פיה יגזר גזרת שבת שני של גליות. סוחרי היהודים פה אוספים אספות ומוחים כנגד הרשעה הזאת, אך עין האינטליגנציא היהודית וראשי הקהלה רעה להשתדל ליהודים, פן יאמרו, כי יש לנו אינטרסים מיוחדים. קשה להאמין שהיהודים ישיגו חפצם. וכה תצא בקרוב חוק שביתת יום א' הכללית, כמו שהוא באוסטריא ואונגריא, לכל העמים ברוסיא תהיה אורה ושמחה וליהודים תהיה זאת גזרה קשה, שאי אפשר להם להתקים בה. וזאה לדעת, כי סוחרי היהודים בווארשא המה פי שלש מסוחרי הנוצרים. והישר?

בן אריה.

לאוהבי תורה.

מן העת אשר הודענו, כי בעירנו נוסדה **ישיבה גדולה**, רצים אלינו מכתבי תודה וברכה מרבנים רבים, אשר אמנם נקבל אותם בשמחה, כי נכרים הדברים, כי מקרב לבותם הם יוצאים, אך אל נא ישכחו הרבנים, כי כברכותיהם בלבד לא נוכל לכלכל את הישיבה, כדברי תודה לבד לא נוכל לשלם שכר דירה, למלמדים למורים, למשמשים, למשגיחים, דמי עצים ומאור. ברכות אמנם טובות הן לפני המזון ולאחר המזון, אך את המזון מאין נקח למאתים תלמידים? לא בן רבותי, לא רק למען קבל תודה פרסמנו את המעשה הגדול, אשר אנחנו עושים. עשו אתנו ברכה גשמית, הבו לנו שפע! — במשך השבועות המעטים מעת אשר פרסמנו את יסוד ישיבתנו, קבלנו יותר ממאתים מכתבים מתלמידים עניים, המבקשים ללמוד בישיבתנו וכלם שלחו לנו תעודות רבנים גאונים, המעירים עליהם, כי מצוינים הם בכל המדות הראויות ללומדי תורה. מהם בחורים הבקיאים בכמה סדרי ש"ס ותוספות ב"פ. רבים מהם יתומים, שחשקה נפשם בתורה ואין מחזיק כהם. לו קראתם רבותי את המכתבים, שכותבים על אדותם, לא יכלתם להתאפק מבכי. ועתה, את מתכנת התלמידים כבר השגנו עד כי אין לנו מקום לקבל יותר לפי חוק תקנותינו, אך את החמר אשר בכחו להניע את המכונה הזאת עוד לא אספנו אף חציו. אנחנו קוינו כי רבים מעשירנו, אשר ריח התורה עוד לא נמר בקרבם יסיעונו במפעלנו זה, והרבנים והצדיקים שליט"א אשר רבבות אלפי ישראל סרים למשמעתם, ישתדלו להחזיק בידנו; אולם לדאבוננו הגיענו עד עתה מעט מזעיר. עירנו עשתה מצדה ככל אשר ביכלתה ורבים פה קבלו עליהם, להת איש איש יום או יומים בשבוע לבחור אחד מזונות, חוץ מנדבת הכסף, אשר קבל עליו להת ואשר כבר נתן. אבל אין הקומץ משביע את הארי. — אנא חמלו נא על אלה הצאן הצמאים לדברי תורה! עשו נא למען התורה, שלא תשכח. שלחו לנו כסף וספרים, היו עושים ומעשים, אספו נרבות בפורים, על חתונות וכל שמחות ושלחו אלינו, ונפרסם בעתונים את שם כל המנדבים נכתבהו בפנקסנו לזכר עולם, כחוק תקנותינו, ושמו יזכר לטוב לפני ה' עד עולם. מי שאין לו בנים ר"ל ירים לנו נדבה הגונה, ויכתב בפנקסנו, וילמדו אחר אריכת ימיו משניות בעד נשמתו ויאמרו קדיש ויזכירו נשמתו בכל יאה"צ. גם כל המשתדלים לטובת ישיבתנו יזכרו לטוב עד עולם. אהרן געלער כשם הועד.

אדרסה לשלוח מעות וספרים

Aron Geller Bohorodczany

מקרוב ומרחוק.

נגד הפרופנאטורים. בגארליצה היתה אספת המוגזים, לקרוא תגר על חפץ בעלי הפרופנציות, להשתדל להשמיט את בטול הפרופנציות לט"ו שנה. לתכלית זאת תהיה אספה כזאת גם כלבוב ביום כ"ט לח"ז.

הגראף טאלסטאי על אדות רוסיא. בעתון צרפתי פרסם הסופר הרוסי הישיש הזה את דעתו על אדות המקרים הנוראים ברוסיא ובמלחמה. הוא לועג למורדים ברוסיא, ואומר, כי בשנוי צורת הממשלה לא יושעו הרוסים מאומה, והמלחמות לא תהדלנה, אף שהן הגדולה בכל הרעות, שהאנושות תסבל מהן. כל המלחמות האחרונות נעשו ע"י עמים משכילים ורפובליקות והחרות לא מנעתז מרצוח מאות אלף נפשות נקיות בשביל כבוד מדומה של תקיפים אחרים. לא רק ברוסיא, כי אם בכל הממלכות רואה טאלסטאי גזל־משפט ועשק־רש ותועבות גדולות ואיומות, שאינן קלות כלל מאלה שברוסיא. כל ממשלה בעולם מדמה, שמותר לה להשתמש בכחה לעשות עולה, לגזול, ללחוץ ולרצוח נפשות נקיות. אין תקנה לפי דעתו רק לבטל את כל הממשלות ולשחרר את בני האדם לגמרי מעול מלכות וזה יכול לצאת אל הפעל רק באשר יתפשטו הרגש הדתי ויראת אלקים והרגש המוסרי של כל יחיד ויחיד יתרומם ויסורו מרע מעצמם עד שלא יצטרכו בני האדם לאפוטרופסים בצורת ממשלות. המוסר הטוב הזה של הפילוסוף ירא אלקים הרוסי מזכיר את מוסר שמואל הנביא (ש"א ט' וי"ב).

לתקנת הדור הבא. באספת הכהנים בארמניא נגזר לבלתי תת לאיש ואשה לעשות נשואין עד שתהיה בידם תעודת רופא, כי החתן והכלה שניהם בריאים.

מקלט הגולים באמריקה. מועצת המדינות באמריקה והסינאט קבעו ועד מיוחד לדון על אדות הגבלת מספר הגולים. הועד גמר מעשהו ויגש החלטתו אל מועצת המדינות, כי נחוץ מאד להגביל את מספר הגרים הנכנסים לארצות הברית שנה שנה. בקרוב יגזרו איפא באמריקה גזרות קשות נגד הגולים. לעת עתה בא פקיד אחר לחוף ניו־יורק, שאינו מחמיר כל כך בחקי הגולים. המיניסטריום האוסטריאי החיצון פרסם, שאין מניחים עתה לבוא לאמריקה אנשים שאין בידם סכום הכסף הקבוע או שאינו יודע מה מטרת מסעו.

זנב באדם. בעתון של רופאים במינכן מודיע הדקטור מרקוזה על אדות איש בעל זנב ארוך כזנב הסוס. האיש איש נורמלי, תמים בגופו ושלם בנפשו ומעולם לא חלה, גם אבותיו היו תמימים בכל דבר וגם בניו תמימים בלי כל מום. לשערות אין שרש של בשר ועצם כמו בבהמה, כי אם על העקץ אשר למטה מן השדרה תגדלנה שערות, שמראיהן כשערות ראשו ואם לא יכרתן תגיענה עד למטה מירכו.

*

צדקת הדמוקרטים הפולנים. ישנם יהודים נאמנים. חסידים וגם ציונים, אשר באמונתם ליהדות הם מוצאים לנחוץ להתחבר בפוליטיקה המדינית; אל הדמו־קרטים. מפלגת העם החולקים על האצילים! ושלטונם. מה היא הדמוקרטיה הפולנית אפשר לראות בארגנם של המפלגה ההיא „אֻיטשיזנא". באחד הגליונות האחרונים באר העורך, (שהיא גם עורך הסלאווא פאלסקי, העתון הפולני היותר אהוב לאחינו היהודים הנאמנים בגליציא) לקוראיו, המון האכרים ובעלי המלאכה, את סבות ההתקוממות בפולן הרוסית. הבאור הוא באופן הזה: היהודים ראו, כי ימי הפסח ממשמשים לבא ועדיין אין להם דם נוצרים למצותיהם הלכו ויסיתו את הפועלים למרוד ויבואו הקוזקים ויורו עליהם וימיתו רבים מהם וכאשר היה דם הקתולים שותת בחוצות, מלאו היהודים כליהם. בחכמה דפוליטית הזו רוצים הדמוקרטים הפולנים להושיע את עמם ולפתח את רוחם ולעשות ארץ מולדתם לתהלה בארץ.

ממשלת אוסטריא נגד גולי רוסיא. ממשלתנו התחילה לנהג עם היהודים גולי רוסי באי־רצון, כממשלת פרוסיא ואונגריא. גזרה נגזרה, כי כל גולה מרוסיא, הרוצה להכנס לאוסטריא, עליו לאשר את תעודת מסעו על ידי קונסול אוסטריא ברוסיא. הגזרה נגזרה כיחוד נגד הידודים, כפי הנראה בהשתדלות שונאינו, שהלשינו בסתר, כי מאז התחלה המלחמה נכנסו לגבול אוסטריא 37.000 גולים ובהם 31.000 יהודים ורק ששת אלפים נוצרים. רובם נסעו מפה לאמריקה וחלק מהם עודם יושבים פה בברודי. לבדה נמצאים עוד ת"ר איש.

אספת מהאה של סטודנטים יהודים. שלש מאות סטודנטים יהודים התאספו בווין, למחות נגד אספת הסטודנטים האשכנזים, שהחליטה לצמצם את מספר היהודים הלומדים באוניוורזיטאות. וואשיץ אמר: במזרח נשפך דם בעד שווי הזכיות ופה במערב יחפצו לגזול זכיותנו. פה איננו יכולים רק לצעוק, בארצנו נתן את המענה הנכון והוא יהיה הרמת רגש הישר. פליישר אמר: נגד גבורת היהודים גזרו את חסר זכות הסטיפקציא ונגד יתרון הרוח היהודי רוצים לסגור בעדו את האוניוורזיטאות.

חברת ה„אוניון" מווין, הנלחמה בכל עת בעד זכיות היהודים ונגד כל גזל משפט הנעשה להם, שלחה את מזכירה, החש לעשות טוב, ה' זיעגפריעד פליישער לערי גליציא, לעורר את עשירי היהודים פה, להשתתף במעשה הצדקה של החברה. נחוץ מאד, שאחינו יקרבו את האיש הנעלה הזה ויתנו לו אזן קשבת, לתמוך בידי החברה הנחוצה, שהיא האחת הדורשת משפטנו והרבה את ריבנו.

לארץ ישראל. ביום ד' שבוע שעבר נסעה שיירת מבקרי א"י מבודפסט לפיומע במסע מיוחד. משם עברה אנית קיטור למצרים ומשם תעבור ליפו. מספר הנוסעים מאה וחמשים.

פרעות. הערון „בילורסקי וויסטניק" מודיע ע"ד פרעות בעיר וויליון (מחוז ריצ'יצע) ביום 8 פברואר. קבוצת הוללים במספר 60 איש עם מקדחים, סכינים ומוטות עץ באו בבקר העירה מן הכפר נאטרי ויחלו להרוס ולשבר את הגדרות. החנונים סגרו תכף את חנויותיהם וימהרו להסתר במחבאות בתיהם. בתחלת הפרעות הלכו הפועלים מבית הקורסקי של ה' מלכיאל, לאכל את ארוחת הצהרים. הפורעים התנפלו עליהם במרירות ויכום וגם ירו אליהם ממקדחיהם מאה יריות. פקיד החבל הודיע ע"י התלגרף לשר המחוז ויבקש לשלוח עד מהרה צבא לעזרה. שר המחוז השיב, כי הצבא נשלח והפורעים בשמעם זאת מהרו לשוב לכפרם. תכף בא שר המחוז עם צבא אל הכפר ויתפשו 21 איש מראשי הפורעים ויובילום לעיר המחוז להושיבם במאסר. החקירה נמסרה לחוקר הבי"ד.— ביעקאטערינוסלאוו בסימפעראפול ובסמולנסק נפזרו כרוזים בין העם, להכות את היהודים ואת הסטודנטים.— הכמרים בכל דארע מסיתים העם כיהודים. לה„רוסק. סלאוואי" כותבים מבאכרויסק: „אחד היהודים נסע אל מחוץ לעיר, אחריו באה עגלת־נוסעים שכורים. אחד מהם קרא: „צריך לדכות את דזשיד". כדי להנצל מפניהם ירה היהודי בקנה־רובה. אז הניחוהו השכורים בעגלה, ישבו עליו והביאוהו אל הכפר לבית זקן הכפר. פה הכוהו במקלות, בקני־ברזל עד אבדו את בינתו. אחד האכרים־המכים קרא: „הנה לכם, דעמוקראטים! אחרים השיאו עצה להרוג אותו. ממחרת קשרו את היהודי לזנבות שני סוסים ובאופן כזה הביאוהו לכפר „גארבאטשעוויטש". היהודי י. היה כמעט בלי רוח חיים. הפריסטב המחוזי הצילהו בקושי רב

מידי החיות וישלחהו לבברויסק, הייו בסכנה. לא יאומן, כי מעשה אכזריות כזה היה עתה.

גבורי הפוגרום הקישינובי. העתון „נאוואסטי" מספר את המקרה הזה, שקרה בעת ברור משפט קרושעוואן עם עוה"ד מאלסקי ע"ד ה„בסרבע". מאלסקי ספר לפני השופטים, כי יו"ר הבי"ד הגלילי בקישינוב קלאפוב השתדל לפני בעלי ההון המקומיים, לתת הלואה לקרושבן ליסוד עתונו „זנאמיא" בפטרבורג. וה' קלאפוב באר ביחד עם זה את מטרותיו ושאיפותיו של האורגן החדש: להציל את רוסיא מיד היהודים ע"י הרג ואבדן במשך כ"ד שעות, והביע את תקותו, כי בעלי ההון הפטריוטים לא יאחרו לבוא לעזרת קרושבן. ובזה יעשו שתים: לו, לקלאפוב, תהיה טובת הנאה, וגם הם לא יפסידו כלום, מפני שהסוחרים במיסקבה ישלחו תכף אחרי שיופיע הגליון הראשון של ה„זנאמיא" שנים עשר מליונים רובל. ואולי עוד יותר. אולם הפטריוטים בקישינוב לא נענו לבקשת קלאפוב. וסרסרותו לא עלתה בידו, ונשאר בודד במועדו, תלמיד מקשיב לתורת קרושבן. הוא עמד בראש המגיסטרט המקומי והצדיק בגלוי את הפרופגנדה של קרושבן, שהולידה את הפוגרום הקישינובי. וקלאפוב זה נהל גם את החקירה במשפט הפוגרום והשפיע לא מעט על עריכת כתב האשמה.

מעשה בזקן הרב. בשיחה שהיתה בסעודה בבית הקיסר ניקאלאי בצארסקאיע סעלא על אדות הצבא, על אדות הקיסר ווילהלם וענינים חשובים אחרים, התגלגל הדבור על אדות פאת הזקן. המניסטר וויטע הגיד, כי הזקן הוא לוקסוס וייש להטיל מס על פאת הזקן ומן המס הזה ישלמו את הרבית מן המלוה החדשה לצרפתים. ובלבו חשב, כי היהודים ישלמו את המס המיוחד הזה. סאחארוב הגיד, כי הזקן הוא דבר מאוס ומכביד על אנשי הצבא ואפשר שנצחונם המדומה של היפנים במלחמה הוא יען, כי כלם גלוחי זקן. המניסטר מרסקי ספר, כי בהיותו גנראל-גוברנר בווילנא ראה רב בעירה קטנה, אשר לו הזקן היפה בכל מדינות רוסיא. הצאר חשק לראות את זקן הרב ההוא. ויטלגראף מירסקי לווילנא לשלוח את הרב מן ס. בלי עכוב לפטרבורג. שר פלך ווילנא עשה כמצות המניסטר ויבהל את הרב מעירת ס., לנסוע בלי עכוב לעיר הממלכה. הרב בא ויישם במשמר במצודת פטרפאול ולבו חרד כעלה נדף ביום סער, כי לא ידע מה עון מצאו בו ויבך ויצום ויתפלל. כי יצילהו אלקי אבותיו מעלילת שוא. ויעברו שלשה ירחים והרב לא ידע מה פשעו ומה חטאתו, כי לקחוהו בשבי. גם קהלתו דאגו עליו ויגזרו תענית ויאטרו תהלים ובסוף הגרו עוז ויבאו ווילנאה ויתיצבו לפני הנציב ויפלו לפני רגליו ויתחננו אליו, כי יציל את רבם הנקי. הנציב חקר מפיהם, אולי בין המורדים נמנה הרב בסתר וישבעו הצירים, כי הרב הוא איש תם וישר ומימיו לא עסק רק בתורה ובעבודת ה'. אז העיר שביב רעיון במוח הנציב וישאל: אולי רבכם איש קדוש, עושה פלא ויודע נסתרות ועל כן צריכים לו בחצר הקיסר? האנשים הבטיחו, כי לא כן. ויחמול הנציב על האנשים ויערוך מכתב בקשה בהכנעה אל המניסטר מירסקי וישאל מאתו: מה היה גורל הרב מס. במדומני שטעות היתה בו. ויהי כאשר קרא המניסטר מירסקי את המכתב ויחרד מאד וילפת בראשו ויוציא מפיו אלות ויעש צורת צלב, ויקרא בשם אנדרעאס הקדוש ובשם פסל אב-אלקים מקאזאן ויצעק כמשוגע: מהרו והעלו את הרב מעירת ס. מבית הסהר וישלחוהו אל חצר הקיסר. משרתי המניסטר רצו מבוהלים ודחופים אל מצודת פטרפאול ויאמרו אל שר בית הסהר בפקודת המניסטר, למהר ולשלוח את הרב האסור אל חצר הקיסר. השר מהר ויוציא את הרב וירחצהו ויגלח שער ראשו וזקנו וישלח את הרב בכרכרה ויעמד לפני הקיסר באימה ובחרדה. בבית הקיסר לא ידע איש מה טובו של האיש רק כי מירסקי שלחהו. וישאלו את מירסקי ע"י הטלפון: מה טובו של היהודי ששלחת הלום? מירסקי ענה בבישה: הלא הוא הרב, אשר לו הזקן היפה בכל מדינות רוסיא. איזה זקן? שחק הקיסר: הלא הוא מגולח...

השחרור ברוסיא והיהודים. ראש ועד המנסטריום הרוסי וויטע קבל מכתב בקשה חתום מאת באי-כח ל"ב קהלות יהודיות גדולות בו דרשו הקהלות שווי-זכיות גמור. כי רק באופן הזה יצאו היהודים מן המצב הבלתי נורמלי, שהם נמצאים בו.

שומרי שבת. במעץ במדינות לותרינגן נוסדה כת נוצרים, המשתדלים להמיר את שביתת יום א' בשביתת יום השביעי, כי רק את היום הזה קדש אלקים ומעשה באיש צבא מן הכת הזאת, שלא אבה לחלל את השבת וידינוהו למאסר למ"ד יום.

גבורי ישראל. היהודים בלנדון הציבו מצבת זכרון לאנשי-הצבא היהודים, שנפלו במלחמה באפריקה הדרומית. שר הצבא לורד רובירטס גלה את המצבה.

עוכר ישראל. ברומי היתה בימים האלה בבמה קתולית חתונת הנסיך קובולונסקי עם המרקיזה ד' אנגלים. הכמר מסר בשעת ברכתו להזוג את ברכת האפיפיור, ששלח להזוג הרם. אחרי החתונה נודע להפוליציא, כי הנסיך קובולנסקי הוא יהודי נובל, שיש לו אשה יהודית בפולן והמרקיזה היא זונה משמשת בבית מרזח, בת סוחר בתפוחי אדמה שהגלה לסביר. רשעים קלי-דעת כאלה גורמים שנאה לכל העם היהודי גם במקום שאין שם שנאה. לב האפיפיור הלא טוב ליהודים. במעשה כזה, שבא לידי טעות ע"י יהודי כזה, יכול הוא להתהפך לשנוא אותנו.

מעשה אנטיסמיט. ממדריד מודיעים, כי צורר היהודים הידוע מאקס ריזי. המרגיז עתה את ארץ מאראקא בקש לנקום בילידי הארץ, ויקח שבעה מאנשי צבא השלטן ויתפרם בשקים וישליכם אל הים.

לוטשי השהם באמשטרדם. בלטיישת אבני השהם עוסקים אלפי יהודים באמשטרדם. בימים האחרונים עשו הפועלים היהודים שביתה וידרשו תנאי עבודה קלים. כל הפבריקים סגרו את בתי עבודתם. מלבד פבריקנט יהודי, זאק שמו, רצה לנקום בפועלים ויקרא לו נזירים קתולים וילמדם את הלטישה ויעבדו אצלו. לא ארכו הימים ויצאו הכמרים מבית מלאכת היהודי ויפתחו להם בית לטישה בפני עצמו סמוך לבית היהודי. כה עזר היהודי להוציא את המלאכה הטובה לא רק מידי הפועלים היהודים, כי-אם גם מידי עצמו.

קפריסין. היהודים שהושיבה ח' יק"א באי קפריסין (ציפערן), מתאוננים על גורלם המר. האקלים ממית יושבי הארץ, האדמה אדמת סלעים, המים חמים ומביאים קדחת וה' יק"א מפרנסתם בנדבות. זוהי הגאולה, שהביא הבארון הירש בהמון מיליוניו לישראל.

למודים בעניני ישוב ארץ ישראל. הסטודנטים היהודים בבית למוד הטחניקה בקאטהען באשכנז הנהיגו עתה שעורים ע"י חכמים מומחים בלמודים הנוגעים ליסוד מושבות בארצות המזרח.

צואת שרהזאן. עזבון ר' כתריאל צבי שרהזאן בעל העתונים היהודיים הגדולים בנוי-יורק, עולה לשש מאות דולאר (כשלשה מיליון כתר). מעישר מרכושו צוה לחלק למעשה צדקה, שני שלישים בניו-יורק ושליש בא"י.

בחדר. שמחה'לי: התזכר מאיר'ציע, מה יפה התחפשתי בפורים לפני שנה? מאיר'ציע: שקר הדבר, לא התחפשת לפני שנה? — שמחה'לי: שקרן, הלא בעיניך ראית ואיך תכזב בפני? — מאיר'ציע: נתערב בכמה שתחפוץ, — ש': טוב, שנתערב. מ': השנה שנת העבור ולפני שנה היה פסח בלא פורים.

בביהמ"ד: אהבת הלוקסוס של היהודים מן התורה מנין? — מקרא מלא הוא: ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה — ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר: כולי האי על המלבושים!

מלך אביון. זלמן: ובכל זאת גדול אני מן המלך אהשורוש. — קלמן: באיזו בחינה? —זלמן: המלך אחשורוש בקש להביא את ושתי ערומה ולא באה ואני בקריאה אחת באו אלי אשתי וחמשה בניה ערומים ויחפים.

משדה הספרות והמדעים.

היפנים והוועגטאריסמוס.

המלחמה הרוסית - היפנית, המפליאה את, העולם לרגל נצחוני היפנים הקטנים על הרוסים הגבורים, שהיו תמיד לחרדה לכל העמים, תביא אילי לי[די] מחשבה, שמזון היפנים מכיל בקרבו חלק רב מחו[מר] חלבון, כבשר וביצים, שהם המזונות המבריאים אות[ם] ועי"ז, אף שהם קטנים במהותם, המה מצוינים באיכות[ם] בגבורתם ועל-כן יעצרו כח להכות את הרוסים ב[כל] צעד וצעד. הן אמת שגם השטרטגיה (חכמת הנהג[ת] הצבא) של היפנים, תלמידי מולטקה, היא במדרג[ה] יותר גבוהה מכפי שהיא אצל הרוסים והיא הית[ה] הגורם העיקרי במלחמה הזאת, כידוע לכל אשר קר[א] תהלוכות המלחמה מראשיתה עד עתה; אבל בכל זא[ת] גם האנרגיה והכח החמרי של היפנים עמדו לה[ם] במלחמה. ואנרגיה יכולה תמיד לעשות איזו עבוד[ה] נכה ומסוימת, כאשר הוכיחו זאת הלמהלץ ומא[יר] בחוקותיהם. וכח העבודה באדם תלויה רק במזונותי[ו] כי המזון בעת עכולו יפרד ליסודותיו הפשוטים ע"[י] התסיסה החימיית שבקרבו המולדת חום והחום ישא[ר] לכח טמיר ונעלם בעורקיו, אשר בעבודתו יוציא[הו] לפעולה כח חי. וע"כ לכאורה יש לשער, שמזונות[יהם] החלבנות, שהם המזון העיקרי אצל מין האדם, המה מזון היפנים והמה הולידו בקרבם את האנרגיה הכבירה הלזו.

אולם באמת הודיע הפריפיסור באעלס מן האוני[]ורזיטה בטוקיא ביפן, שאין הדבר כן, כי רוב היפנים נזונים רק מן הצמחים. וזה לא מתוך שטת הוועגע-טאריסמוס, כאשר ימצאו אנשים הרבה באיירופה, האוחזים בה וינזרו על פיה מן הבשר, כי-אם מפני שבשר לא ימצא לרוב ביפן וע"כ נתרגלו רק למזונות צמחיים והיתה להם הרגילות לטבע שניה. והנה נראה, שהיפנים, שמאכליהם רק צמחים, המה בריאים ושלימים וגופם בנוי כארז אדיר ושריריהם מלאים שומן, כהגבירים, אשר יאכלו רק מאכלי-חלבונות, מזה נראה בעליל, שגם למאכלים צמחיים יש הסגולה להרבות כח ואון באדם.

וכדי להשיג מושג נכון ממזונות הצמחים — אמר החכם באעלם בנאומו, אשר נשא לפני קהל הרופאים בברלין — לא יספיק לנו לסמוך על עובדות מן הפרדת ההימיה במאכלים הנ"ל. העקר המכריע הוא רגש הלאות והעיפות שירגיש האדם מאכילת מזונות צמחיים או חלבוניים. לפי הוכחותיו יש להבחין אם בשעת עכול המזון נוכל לעשות העבודה הרגילה על נקלה, כמו לפני האכילה, ורק אז נוכל לומר על מזון-חדש, שהוא טוב ומבריא, רק אם יוכל האוכל לעשות את העבודה הרגילה אחרי האכילה על נקלה במקדם וגם אם משקל גופו יהיה שוה למשקלו, שהיה לו בעת שנזון מהמזון הקודם. החכם הנ"ל עשה בחינה בזה והוצאותיה היו, שלאנשי יפן מאכלי הצמחים מבריאים, אותם יותר ממאכלי חלבינות. הבחינה היתה באופן הזה: הוא נסע בקרון שלשת שבועות וישכר לו שני יפנים, שמשכו את הקרון (כן המנהג ביפן, שקרון של איש גדול וחכם ימשכו אנשים במקום סוסים). החכם באעלם ככד היה בעת ההיא משקל 80 קג' האנשים משכו אותו הליפות 40 ק"מ ליום. מזונם הרגיל היה מיני צמחים. בכלל היה למיני הצמחים שאכלו האנשים רק הצי השעור מהחומר השומני, הנצרך למזונית — לפי הפרופיסור וואיט — כדי להחיות את הגוף ולמען יתמיד שווי-המשקל בגוף. גם היה מהסור רב בהומר חלבון במאכלים ההם 20 עד 40 למאה מכפי הנצרך במזונות לפי הפרו' וואיט הנ"ל. אך במזון האנשים היה יתרון בפחמים מימיים*) ואחרי עבור שני שבועות היה לרישקא (כן יקראו ביפן מושכי הקרונות) אחד משקל הגוף כמו בתחלת הנסיעה והשני היה כבד עוד יותר כחצי ק"ג. אחרי כן נתן להם באעלי במקום הלק אחד ממזונם בשר והם אכלו את הבשר בתאוה, ומה גדל אז תמהונו בשמעו אחרי ג' ימים מפי הרישקאים, שאין רצונם עוד בבשר ורק במאכלי-צמחים יחפצו באמרם שהם עיפים ממאכל הבשר ואין ביכלתם לנסוע כ"כ במהרה, כמו

---

*) כל מורכבים-פחמיים, שבהרכבותם ימצא יסוד-חמוצי ויסוד-מימי וערך היסודות זל"ז הוא כמו במים 8:1 אזי נקראים המורכבים האלו „פחמים — מימיים" („קאהלען הידראטען").

בעת אבלם מן המזונות הצמחיים. תוצאות הבחינה ההיא מהרסות את כל התיאוריה המקובלה. וכן היפנים אנשי המלחמה, הנזונים לרוב רק ממאכלי צמחים, המה גבורים ואנרגיים יותר מהרוסים, הנזונים לרוב ממאכלים הלבוניים, ומכריעים את הנצחון על צדם.

מנחם הלוי הורוויץ.

מנהג ישראל. „ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם" (אסתר ח' י"ז) „מתיהדים, פעל חוזר מדומה, כמו מתעשר מתרושש (משלי י"ג ז) והכונה כי מפני פחד היהודים בקשו רבים מעמי הארץ להתראות כיהודים ולהדמות אליהם, למען לא יכירום היהודים. קרוב לשער שהשאירו קדמונינו זכר לדבר התמורה הזאת, ר"ל להתיהדות עמי הארץ, ע"י התחפשות בבגדי זרים בפורים כהתדמות לאחרים. ועפ"ז מצאנו רמז במקרא למנהג ישראל להתחפש בימי הפורים, שהוא עכ"פ מנהג ישן נזכר בס' „אבן בוחן" מאת קלונימוס בן קלונימוס (ח' בימי הגאונים) ע"ש בסוף הספר. י"ש.

עיני־תרנגולים. היבלת הקשה על האצבעות הנקראת „עין-תרנגל" נעשה מלחץ נעל צר. הנעל הקשה הדוחק בחזקה איזה מקום בעור האצבע מגרש מן המקום ההוא את הלשד ואת הדם, והעור יתקשה כקרן וכעור העקב. תחת העור המתקשה יגדל עור חדש וממילא תהיה היבלת גבוהה מן העור אשר סביבותיה והלחץ יגדל עוד יותר והעור החדש גם הוא יתקשה ויהיה כעצם התחוב בעור ודוקר את הבשר וכן יגדל תמיד עור חדש תחת העור המתקשה וזה האחרון ילך הלוך וגבוה והדקירה תחזק והכאב יגדל. ביחוד יגדל הכאב בימים לחים, על כן יאמרו, כי „עיני־התרנגל" המה נביאי הגשם. העור המתקשה הוא כספוג המושך אליו להלוחית ובבוא אליו הלחלוחית מן האויר תגדל כמותו והלחץ ירבה. הרוצה להסיר את היבלת מרגלו צריך להמם בתחלה את העור המתקשה עד שיהיה רך. לתכלית זאת ירחץ את הרגל במי בורית ואפר. יותר טוב לקחת מבית המרקחת חמץ־סאליציל (Salizylsäure) בצורת תחבשת או במצב נוזלי, את התחבשת הזאת יקשור אל האצבע הכואבת לשבוע שלם וכאשר יהיה העור המתקשה רך, אז נקל לכרתו באיזמל. אבל צריך להזהר מאד, שיהיה הסכין טהור מאד ולא יהיה עליו שמץ חלודה ואת הרגל יטהר לפני הכריתה במי בורית ואח"כ במים טהורים, כי כאשר לא יזהר בזה ויעשה במקום החתוך איזה פצע ירעיל את הדם. אם נעשה פצע בשעת הכריתה יטהר את הפצע מיד במים טהורים ובידים טהורים ויחבוש עליו מוך (וואטע) טהור מבית המרקחת וילבש פוזמקא טהורה. בין כך ובין כך טוב לחבוש אחרי הכריתה התיכת ארג צמר עב על האצבע ועל מקום עין־התרנגל יהיה נקב עגול, למען לא ילחץ עוד הנעל על המקום ההוא, ליצור יבלת חדשה. ובכל אופן יש להזהר מנעל צר.

רפואה לשוטים. משל העם אומר: „לשוטים אין רפואה". התקדמות חכמת הרפואה הביאה תרופה גם לאלה. בכל אופן לא לכל השוטים, כי־אם לילדים, שנשארו אחורנית בגדולם ובהתפתחות שכלם. ילדים כאלה נשארים אידיאטים כל ימי חייהם. המחלה הזאת נקראת קרעטעניסמוס. הממשלה האוסטרית הכינה בית מרפא לילדים כאלה במדינת שטייערמארק והנסיון עלה יפה. כל הרופאים יתחילו להשתמש בהמצאה הזאת.

קדחת האביב. יש אנשים, אשר יחלו בקדחת כאשר יתחילו הנצנים להראות בארץ בחדש האביב. קאטאר הגרון או העפעפים יתקפם. באספת רופאי המרחצים אשר עתה בברלין הודיע הרופא פרופסור דונבאר, כי המציא תרופה למחלת האביב הזאת. כבר ידעו, כי סבת המחלה היא גרגרי־פאָלען, אשר יצמחו בין פרחי השדה, לכל איש יש מין מזיק אחר בתוך העשב, אשר בצמחו יגוגע בו ויחלה. והנה עשה הפרופסור הנ"ל מן הגרגרים הנזכרים רעל מתנגד להרעל אשר בצמחים. בתתו את הרעל אל דם סוסים הוציא מן הדם את הרעל המתנגד, אשר ירפא בו את קדחת האביב.

זהב בים. זה כבר מצאו חכמי החימיה, כי בתוך החומרים השונים הנמצאים במי הים יש גם זהב מחובר עם בראָם ויאָד. עד בה לא נסה איש להוציא תועלת מהחקירה הזאת. עתה ישמו הימיים מצוינים לב לדבר לנסות להוציא זהב ממי הים.

רפואה לסרטן. העתונים בשוויץ מודיעים, כי הצליח הד"ר בירכר לרפא חולה, שעלה לו סרטן בתוך הושט. בראדיום. החולה לא יכול עוד לאכול רק לשתות. כי מלא הסרטן את כל רחב הושט. מאין כל תקוה להולה הניח הרופא פעמים אחדות מעט ראדיום על המקום הצבוי ומעט מעט הוטב לחולה, חלל הושט רוה עד שיכול החולה לאכול. יש מקוים מזה רפואה שלמה למחלת הסרטן הנוראה.

ארגז מכתבים.

„הטעות", „היא האשמה": עניני אהבה לא יסבנו.— י"ל בז': לפלפול ולדרוש אין מקום בעתון.— תלמיד בסרט: שבעים הלר. — ידידיה: ענינים קלי ערך אל תודיע ואז לא תבא לידי צער. — אונגדא: איני מוכשר. — בן אליעזר: איך שליט בשפה. — י. מ. באָב': יפנה אל לשכת ר' בפאריז בשאלה זו. — ד"ר ג': איני יודע. — מאנבער: אינני בקיאים בזה. — אבן: את הנדיב יברך ה' ולא אנשים.— אנטמאן: דקארטע אחרה לבא.

חיים דוד ואליעזר סאלאמאן מטוחוב מברכים את ה' אברהם בלומענקראנץ ומחותנו ה' אליעזר קראנרייך לכלילת בניהם ונודבים כתר לקה"ל.

ברגשי אהבה אני מביע ברכת מז"ט לידידי מר יוסף פריעד מוויזשניץ לחתונתו עב"ג מרת חיה בת מו"ה דוב בערל מטלוסטיץ. יוזפא לופאלאנסקי.

אשר גלאנצמאן מברך את ה' ראובן קעסעלמאן לחתונת כתו מ' פיגא במז"ט.

מקרב ולב הננו מביעים ברכת מז"ט לגיסנו מר יהושע ענגלנדר מקריניצא לחתונת בנו מר אברהם שבתי. יעקב זאיאנץ ורעיתו מקרזאנוב.

ברכת מז"ט מקרב לב ונפש אביע בזה לידיד נפשי מר צבי טויב מדעמביצא לארוסיו את מרת יוטה בת הגביר הנכבד מו"ה פישל דוד קריגער מראזלע.
שלום וואלוויק מיאסלא.

פיר פורים־געשענקע
הערצל־ביבליאטהעק

איינע ציערדע פיר יעדע יידישע פעראיינס- אונד פריוואטביבליאטהעק. דיזעלבע אומפאכט פאלגענדע ווערקע:

דער יודענשטאאט 1 20 קראנען, אלטנייאנד 2.40 ק. דאס נייע גהעטא 2.40 ק. דער באזעלער קאנגרעס 30 הל. געזאממעלטע פעליעטאנס 12 ק. פילאזאפישע ערצעהלונגען 5 ק. דאס פאלאיס בוירבאן 6 ק. זאלאן אין לידיען 2 40 ק. אונזער קאטהכען 2 40 דיא גלאססע 1.20 ק מוטטערזאהנכען 1 ק. דער פליכטלינג 24 הל. 5 קאנגרעסרעדען 50 הל.

היעצו קאממען אויסערדעם דיא טרויער- אויסגאבען, נאך הערצל'ס טאד, פאלגענדע צייטשריפטען:

אסט אונר וועסט 1,80 ק דיא וועלט (3 נומ.) 90 הל. דיא יודישע רונדשויא 20 הל. אונזערע האפפנונג 40. הל. דער יודישע ארבייטער 10 הל. שלימיאל 30 הל.

פערנער: 1 הערצל-פארטרעט אין ליכטדרוק 4 ק 1 פאטאגראפיע פאן הערצלים בעגרעבניס 1 ק. 50 פארטיערטע הערצל־קארטען אין 12 סאר. 2.50 ק. 1 בריעפבעשווערער מיט הערצל- פארטרעט 1 ק. 1 הערצל-גארניטור בעשטעהענד אויס קראוואטטענאדעל, מאנזשעטענקנעפפע, בראזשע אונד אוהרען-אנהענגסעל מיט בילד פאן הערצל 4.60. ק. צוזאממען 53.84 ק.

אום דען פעראיינען אונד געזעללשאפטען דיא אנשאפפונג דער הערצל-ביבליאטהעק צו ערלייכטערן, זינד וויר בערייט, דיזעלבע ביי אנצאהלונג פאן 10 ק. אויך געגען מאנאטליכע טיילצאהלונגען פאן 5 ק. אבצוגעבען.

בייא בארבעצוג 10% נאכלאסס פאם אנשאפפונגספרייז. יעדער. דער צעהן קאמפלעטטע ביבליאטהעקען אבזעטצט. ערהאלט אלס פרעמיע איינע הערצל- ביבליאטהעק גראטיס.

יעדעס אנגעפיהרטע ווערק קאנן אויך איינצעלן בעצאגען ווערדען פעראיינסביבליאטהעקארע אונד קאלפארטייערע ערהאלטען האהען ראבאטט

Verlag »Zion« (Samuel Inslicht)
Wien II/3 Untere Augartenstr. 9

נאך דעם בראנד אין דער שווייץ

פערקויפע איך איינע עכטע זילבער־אוהר אום fl 4.50 עבענזא איינע לאנגע זילבער- קעטטע אום fl 1.25 פר נאכנאהמע. זאלאנגע פאר- ראטה רייכט.

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier
אויף פערלאנגען זענדע פרייזקאראנטע גראטיס & פראקא.

בעקאננטמאכונג.

איך מאכע היערמיט בעקאננט, דאסס הערר **Nathan Wolf in Stryi** דער איינציגע פערטרעטער מיינער זייט 32 יאהרען ...ע שטעהענדע או. בעפארצוגטע זעלכווארען- פאבריק איזט. איך האב דעמזעלבען דען אלליינינגען פערקויף מיינער זעלכווארען אין סטריא איבערגעבען. ווער מיט זיינעם מאגען פארזיכטיג אומגעהט אונד רעפלעק- טירט אויף מיינע וואארע, קאנן דיזעלבע גוד ביי העררן נטע וואלף בעקאממען. ער בעקאממט פאן מיר צווייםאל טעגליך פרישע קרענווירשטעל. ביטטע דאהער איהן צאהלרייך צו בעזוכען.

Hirsch Gronner's Sohn
(B. Gronner) **Krakau.**

זפירעפסי

לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ולמחלות עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחר לזה ויקבלהו בחנם פראנקא ע"י

Privil. Schwanen-Apoteke
Frankfurt a. M.

אהנע קאנקורענץ.

מאכע היעמיט בעקאנט, דאסס איך מיר איינע

נייע כשרה זעלכוואארעז־פאבריק

איינגעריכטעט האבע, מיטעלסט דאמפפבעטריעב, מיט דער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייגע וואונדער-שעהנע פרימא סאלאמי, ווערשנעזער, ברוסט, שינקען & קרענווירסטעל אז"וו, פערזעהען מיט הכשר של הביד"צ דפה ומכמה גאוני זמננו, מיט שטוינענד, נאכשטעהענדען בילליגען פרייזען. אויף וואונש ווערדען בייא דער ערסטען בעשטעלונג אויך הכשר בייגעפאקט.

פרייזע אב פשעמישל געגען נאכנאהמע, בייא אבנאהמע פאן מינדעסטענס 5 קילא.

	K.	H.	
פאלנישע וואורסט	1	80	פער 1 קילא
פשעמישלער	2	—	
סאלאמי I פיינסט	2	?0	
סאלאמי II אונגארישע	2	40	
קראקויער גראב געהאקטע שינקען סאלאמי	2	40	
שפעק וואורסט	2	60	
וויענער ווערשנעזער	2	?0	
פאריזער ווערשנעזער	2	40	
האוואנע וואורסטע	2	20	
צונגען וואורסט	2	80	
ברוסט ראה געזעלכט	2	40	
ברוסט פערטיג	2	80	
געוויקעלטעס פלייש (שינקען געפרעסט)	2	80	

	K.	H.	
בראטען אדער ראסבעעף פשעמישלער וועסט	2	80	פער 1 קילא
פאללער	2	70	
גאנז וואורסט	3	20	
פאפריקא שפעק	2	40	
צונגען געזעלכט ראה	3	60	
צונגען פערטיגע	4	—	
לעבער וואורסט	2	—	
רויך ווירסטעל	—	7	פער שטיק
ראאבער ווירסטעל	—	15	
קרענווטל	—	7	פער פאאר
פראנקפורטער	—	15	
סערפילאר	—	16	
דעברעצינער	—	18	
טארנאפאלער	—	9	

פערפאקונג בייא פאסטזענדונגען 12 העללער. בייא באהנזענדונגען 24 העללער. בייא גרעססערען באהנזענדונגען פראנקא באהן עט אויך פראצענטע געוועהרט.

Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemyśl.

Schicht-Seife

„Hirsch" Marke: „Schlüssel"

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.
Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besondres darauf, dass jedes Stück Seife den Namen „Schicht" und eine der obigen Schutzmarken trägt

---

קאנצערט־גראמאפאן אונד פאנאגראף.

ריעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכנעטעם ספעציאהלהויז צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ- מאפאן, מיט 5 פלאטטען גראטיס, נור 40 פל. פארציגליבער פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראטיס נור 8.90 פל פרייזקוראנטע גראטיס אונד פראנקא. ערסטעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראממא- פאנען אונר פאנאגראפען ען גראס עט ען דעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau
(in Krakau Grodgasse 71).

נייא איינגעריכטעטע קראקויער

כשרה דאמפף זעלכווארען־פאבריק

מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי ווערשנעזער, ברוסט, שינקען, קרענווירסטעל א. ז. וו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון דפה שליט"א, עמפפיהלט צו בילליגסטען פרייזען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייזקוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

מנחם מענדל גלאזער.

Emanuel Glaser Dampfselchwarenfabrik
KRAKAU, Bożego-ciała .8



יין משמר לפסח — יין משמר מנסך

גאראנטירט עכט נאטור־ווינע

CH. W. BITTMANN
Weingrosshandlung
Czernowitz, Rathhausstr. Nr. 18.

עמפפעהלע מיינען וויינגראססלאגער פאן עכט נאטור רומענישע ווינע, וויא אויך אונגארישע מעדיצינאל- וויינע צו זעהר בילליגען פרייז.

בעאכטענסווערט איזט, דאס איך מיינע ווינע פאן דען בעסטען טרויבען-סארטען פערזענליך אין דער וויינלעזע פרעססע, איך קאן דאדורך פיר דיע עכטהייט דערזעלבען גאראנטירען.

אום צאהלרייכע אויפטרעגע ביטטעט

חיים זאב ביטטמאנן

טשערנאוויץ, ראטההויזשטראססע נו 18.



Markus Horner
Krakau, Jozefsg. 3.

גראססהאנדלער פאן בוטטער, ברינדזע עט שווייצער שאפקעזע

בין דער ערסטע, דער זייט 10 יאהרען היער דאס **קאקוסנוספעטט** איינגע- פיהרט האבע, בין מיט דיעזעם ארטיקעל קאנקורענצפעהיג געגען אללע פאבריקען. פערזעהן בהכשר גאוני זמננו גם על הג הפסח. פערקייפע פאן 5 ק"ג אויפווערטס, פראביערט נור איינמאל אונד איבערצייגט אייך פאן מיינעם רעעלען געשעפט אונד ווערדעט איהר דאן זיכער נור צו מיר דאס פערטרויען האבען

ערשטע לעמבערגער
כשר דאמפף זעלכווארען פאבריק

פאסט עט קאמפ.

לעמבערג. גאזאוואגאססע נומער 10.

הויפטפיליאלען אין לעמבערג	קארל-לודוויגשטר. 41
	באימוף 18
	באזשניצא 20

איינציג דאשטעהענדע כשרה זעלכווארען פאבריק, וועלכע אונטער אויפזיכט אונד מיט הכשר מהרב הגאון הגדול רשבבה"ג מוהר"ר יצחק שמעלקעס האב"ד מק"ק לבוב שטעהט. ערצייגט דיא שענסטע סאלאמי עט פערשיע- דענע זעלכווארען צו ביליגען פרייזען.

עס איז ערשיענען דאס
פעברואר העפט פון

„די יודישע צוקונפט"

פרייז יעהרליך:
6 קראנען; 7 מארק; 8 פראנק; 2.50 רובל. $^1/_2$ יאהר: 3 קראנען; 3½ מארק; 4 פראנק; 1.25 רובל.
אדרעסע:

DIE JÜDISCHE ZUKUNFT
M. Ehrlich
Krakau Dieteisgasse 59.

Wyd.: Naftali Hof. S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu